

MAYIS 2018
YIL: 1 • SAYI: 4

TÜRK EDEBİYATI DERGİSİ

Genç Sanat

BİR BAĞIMLILIĞIN ANATOMİSİ: MASUMİYET MÜZESİ

Yelda Nur ÖZER

PUSLU ÖYKÜLER ATLASINDA YENİ BİR KEŞİF Ali Oktay ÖZBAYRAK

TETİĞİN ARDI "ŞİİR" TEPENİN ARDI "AKIL" Mert Can AKSOY

GURME GEZİDEN KÜLTÜR ZENGİNLİĞİNE Merve KÖKEN

ÂLEMLERİN ÇÖPÇATANI Ömer Faruk YAZICI

BİR EYLÜL SABAHİ Kurtuluş BAŞTİMAR

TANIDIK YABANCI Ayça RAHAT

KIRMIZI BALIK Özden GÜLEN

KOCA DÜNYA Bayezid ÇAY

PÜR VEDA Songül BOZKURT

A-BLOK Derviş ÖVÜT

YEMENİ Almira KOÇ

SERZENİŞ Gül Yıldız ERMİŞ

CÜMLE Mert Mevlüt GÖKÇE

SİMYA Furkan Şaban ERKOL

AKŞAM İsmail AKGÖL

HASAN ALİ TOPTAŞ İLE SÖYLEŞİ
Ufuk ŞENGÜL

HASAN ALİ TOPTAŞ İLE SÖYLEŞİ

Ufuk ŞENGÜL / röportaj

KIRMIZI BALIK

Özden GÜLEN / hikâye

ÂLEMLERİN ÇÖPÇATANI

Ömer Faruk YAZICI / hikâye

PUSLU ÖYKÜLER ATLASINDA

YENİ BİR KEŞİF VE

VÂSQUEZ'İN İTİBARLAR'I

Ali Oktay ÖZBAYRAK / deneme

TETİĞİN ARDI "ŞİİR"

TEPENİN ARDI "AKIL"

Mert Can AKSOY / deneme

SERZENİŞ

Gül Yıldız ERMİŞ / şiir

CÜMLE

Mert Mevlüt GÖKÇE / şiir

SİMYA

Furkan Şaban ERKOL / şiir

AKŞAM

İsmail AKGÖL / şiir

BİR BAĞIMLILIĞIN ANATOMİSİ:

MASUMİYET MÜZESİ

Yelda Nur ÖZER / makale

A-BLOK

Derviş ÖVÜT / hikâye

YEMENİ

Almira KOÇ / hikâye

GURME GEZİDEN

KÜLTÜR ZENGİNLİĞİNE

Merve KÖKEN / gezi

BİR EYLÜL SABAHİ

Kurtuluş BAŞTİMAR / hikâye

PÜR VEDA

Songül BOZKURT / hikâye

TANIDIK YABANCI

Ayça RAHAT / hikâye

KOCA DÜNYA

Bayezid ÇAY / sinema

BAŞLARKEN

Enver AYKOL / editör

Sevgili Genç Sanat okuyucuları,

Sizlerin de fark edeceği üzere bu ayki sayımızda hikâyelerimiz sayı bakımından ağırlıkta. Fakat yazı yelpazemiz hâlâ ziyadesiyle geniş. Özellikle her sayımızda sizlerle yeni yazarları buluşturmayı amaçladığımız için dergimizin içeriği gün geçtikçe büyümeye devam ediyor.

Bu ayki sayımıza Ufuk Şengül'ün Hasan Ali Toptaş ile yapmış olduğu röportajla başlıyoruz. Şengül'ün soruları Hasan Ali Toptaş'ın yazarlığı üzerine önemli bilgileri açığa çıkartıyor. Özden Gülen'in, Kırmızı Balık hikâyesiyle yaşlı bir çiftin yalnızlığına konuk oluyoruz. Ömer Faruk Yazıcı ise, ömrünü insanları evlendirmeye vakfetmiş olan fakat kendi yarasına bir türlü merhem olamayan Âlemlerin Çöpçatanı'yla okuyucu selamlıyor. Yer yer ironik olan diliyle de bizleri güldürmeyi başarıyor. Geçen ayki sayımızda genç öykücülere rehber olan Ali Oktay Özbayrak, Puslu Öyküler Atlası'nda yeni bir keşfe çıkıyor. Evrensel bir hikâye nasıl olmalıdır sorusunun cevabını arıyor. Mert Can Aksoy da Tetiğin Ardı Şiir Tepenin Ardı Akıl yazısıyla şiir ve dilin ilişkisini sorguluyor ve şiir bölümümüzün kapısını aralıyor. Gül Yıldız Ermiş, Mert Mevlüt Gökçe, Furkan Şaban Erkol ve İsmail Akgöl şiirleriyle bize eşlik ediyorlar. Yelda Nur Özer ise Masumiyet Müzesi üzerine hazırlamış olduğu makale ile dikkat çekici bir konuya değiniyor: Bağımlılığın Anatomisi. İnsan, eşya ve aşk üçlemesi içerisinde Orhan Pamuk'un eserini değerlendiriyor. Derviş Övüt, olayın akışıyla birlikte gerilimi artan ve bizleri şaşırtan hikâyesiyle yer alıyor. Almira Koç da bizleri Hıdırellez zamanı genç bir kızın hayallerine ortak ediyor. Yolculuğuna Kars ile başlayan Merve Köken'in bu sefer ki durağı ise Van. Kurtuluş Baştimar ise demir parmaklıkların ardında kalan bir hikâye ile bizlerle. Bayezid Çay, Reha Erdem'in yazıp yönettiği Koca Dünya filmi üzerine bir inceleme yazısıyla yer alıyor.

Bu ay da çok renkli ve dolu bir sayıyla sizlerle. Herkese keyifli okumalar dilerim. **■**

HASAN ALİ TOPTAŞ İLE SÖYLEŞİ

Ufuk ŞENGÜL / röportaj

BEN YAZDIĞIM HER ŞEYİ ÖNCEDEN TASARLAMADAN YAZIYORUM. TASARLANMIŞ, PLANLANMIŞ, HESAPLANMIŞ BİR GÜZELLİK OLAMAZ BANA GÖRE; GÜZELLİK BİR TESADÜFTÜR.

Öykü yazmaya ne zaman başladınız, etkilendiğiniz öykücüler kimlerdi? Bize önerebileceğiniz, mutlaka okunmalı dediğiniz öykücüler ve öyküler var mı?

Önce roman yazmaya çalıştım, daha ortaokul öğrencisiyken, on üç on dört yaşlarında. Çalıştım diyorum, çünkü o romanı bitiremedim. Daha sonra öykü yazmaya başladım. Başlangıçta Bekir Yıldız'dan çok etkilenmiştim. Sonraki yıllarda bu etkiden kurtulmam oldukça zor oldu. Önerileceğim öykücülere gelince, bu çok zor. Gene de bir Sait Faik, bir Bilge Karasu, bir Vüs'at O.Bener, bir Ferit Edgü mutlaka bilinmeli diyebilirim. Aklıma geliverenler bunlar.

Bugüne kadar nerelerde yaşadınız? Yaşam “öykü” nüzü me-

rak ediyoruz, yazdıklarınızla ilgi kurmak için. Yaşadıklarınızla yazdıklarınız ne kadar iç içe geçmiş durumda?

1985 yılına kadar Denizli'de yaşadım. Şimdi ilçe olan Çal'a bağlı Baklan kasabasında. Şimdi Ankara'da yaşıyorum. Yaşadıklarım özellikle romanlarımda zaman zaman yer almıştır ama dönüşerek, değişerek, romana ait kılınarak yer almıştır. Belki bire bir görüntüler değil de daha çok o görüntülerin bizde yarattığı duygular sızıyor yazının içine. Siz isterseniz de istemeseniz de sızıyor. “Yaşam öyküm” sıradan bir öykü. Kasabalı bir çocuğun içe kapanık öyküsü. Üzüm bağları, minibüs muavinliği, tozlu kasaba yolları, ekin tarlaları, kandille aydınlatılan geceler ve hayaller var bu öykünün içinde. Sonsuzluğa Nok-

ta'da ve Kayıp Hayaller Kitabı'nda bunlar yer yer anlatılır.

Merak ediyoruz; acaba kafanızda önceden her şeyi kurgulayıp ondan sonra mı öykülerinizi ya da romanlarınızı oluşturursunuz yoksa yazılışı sırasında olayların, kişilerin gelişimi mi yazdıklarınıza yön veriyor?

Ben yazdığım her şeyi önceden tasarlamadan yazıyorum. Öyle alışmışım. Alışmaktan da öte, doğrusunun öyle olacağını düşünüyorum. Tasarlanmış, planlanmış, hesaplanmış bir güzellik olamaz bana göre; güzellik bir tesadüftür ya da önceden planlanan her güzellik zedelenir. Planlanmış olduğu için zedelenir. Böyle düşündüğüm için plansız başlıyorum yazmaya. Metin ilerledikçe, her şeyi metin

ile ben baş başa verip birlikte kuruyoruz. Daha özet bir söyleyişle, ilk cümleyi ben yazıyorum ama ikinci, Hasan Ali Toptaş ile birinci cümle birlikte yazıyorlar. Üçüncüyü de ilk iki cümleyle birlikte... Bu şekilde ilerliyor. Defalarca yazılarak, bozularak, yoldan çıkararak... Sözelimi, Kayıp Hayaller Kitabı'ndaki Kevser'in romana hâkim olacağı hiç düşünülmemişti. Okurun gerginliğini almak, metne neşeli bölümler katmak için küçük bir karakterdi Kevser. Ama roman yazılırken birdenbire gelişti ve romanın bütün ruhuna hâkim oldu.

📌 Günümüz Türk öykücülüğünün dünya edebiyatındaki yeri nerededir diye sorsak?

Dünyada öykü sanatı neredeyse, Türk öykücülüğü de orada bence. Hatta bilebildiğim kadarıyla, birçok ülkenin öyküsünden belki daha da iyi durumda. Ne var ki dünya ölçeğinde bu pek bilinmiyor. Çünkü çeviri diye bir sorun yaşıyor edebiyatımız.

📌 Peki, sınırları daraltırsak, ülkemizde öykü ve öykücüler ne gibi sorunlarla karşılaşmaktalar ve elbette bu sorunlarla nasıl baş edilebilir?

Öykünün değil, öykücünün sorunları vardır diye düşünürüm ben. Öykücünün her zaman olduğu gibi, günümüzde de sorunları var tabii. Bir yığın baskı altında en azından, giderek yavanlaşan bir ortamın rüzgârları onu da sallıyor bulunduğu yerde. Çevresi, tuzaklarla dolu. Değersizliği değermiş gibi sunan tuzaklarla. Bütün bunların dı-

şında, öykü dosyasını kitaplaştırma konusunda öykücülerimizin bugün öyle büyük sorunlar yaşadıklarını düşünüyorum. Bizim başladığımız yıllarda, bu büyük bir sorundu doğrusu. Biz, ilk kitaplarımızı, hatta ikinci, üçüncü kitaplarımızı kendi paramızla çıkardık. Şimdi, dergiler de çok yayınevleri de. Öykücünün sorunları daha başka şimdi.

📌 Sizin öykülerinize dönecek olursak bazı öyküleriniz zaman izleği etrafında oluşuyor. Var olan zamanla, öykülerinizdeki zaman arasında nasıl bir ilişki var? Zaman geçmişe akar mı, Hasan Ali Toptaş nasıl yorumluyor zamanı?

Zaman kavramı benim fazlaca ilgilendiğim bir kavram ama bu konuda durmuş oturmuş düşüncelerim yok. İyi ki de yok bence. Yoksa artık bu kavramı kurcalamaktan vazgeçerdim. Zaman ne tarafa doğru akar bilmiyorum doğal olarak. Hatta akar mı acaba, onu da bilmiyorum. Zaman bir çeşit mekân mıdır, mekânlar birer zaman mıdır diye sorup duruyorum kendi kendime. Zaman ben miyim acaba diye de soruyorum. Açıkçası, bu konuda pek bir şey bilmiyorum. Bildiklerimin doğruluğuna da inanmıyorum.

📌 Sanırım pek çok genç öykücüyle de karşılaşıyorsunuz yazar olarak. Onların ürettiği öyküleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Türk öykücülüğünde bir değişime, özgünlük, yön vericilik adına alternatif olabilecek öyküler oluşturulabiliyor mu?

Şimdi ne desem boş. İyi öyküler de var, kötü öyküler de. Bu, her zaman böyle olmuştur zaten, her dönemde en kötüsü de yazılmıştır en iyisi de. Genelde diyelim on yıldır, birkaç istisnanın dışında beni mutlu eden öykü pek yok gibi. Bunun en büyük nedeni, dilin kullanımı. Hepimizin bildiği bir gerçek var, dilde şiddetli bir yozlaşma, şiddetli bir bozulma yaşıyoruz. Şaşırdım, afalladım, donup kaldım, gibi kelimeler kullanılmıyor artık, onların yerine "A yaptım!" diyen bir kuşak var. Geçenlerde televizyon dizilerinin birinde de bir oyuncu "Şaşırdım!" dedi. Mutlu oldum yaptım, hoşça kal yaptım, ne haber yaptım deniyor sözelimi. İngilizce düşünüp Türkçe konuşmaya başladık. Örnekleri daha da çoğaltabiliriz, ama şu kadarı bile yeter, dildeki istilanın boyutlarını kavramak için. Demem şu ki öykücü öyküsünü böyle konuşulan bir ortamda yazıyor. Dolayısıyla onun dili de bozuluyor bir ölçüde.

📌 Her şeyin popülerleştirildiği, tüketime hazır hale getirildiği bir dönemde öykü, bu yok edişeye karşı duruyor mu sizce? Yazar kişi bu tehlike karşısında nasıl bir yöntem izlenmeli ya da izlenmeli mi acaba?

Dış dünyanın koşulları, öykü yazılıyorken göz önüne alınıyorsa bu fena. Hem de, çok fena! Sözelimi bir öykücü, kafasını kaldırarak yaşadığı zamanın koşullarına bakıp şimdi şu tür öyküler seviliyor ben de öyle yazayım, diyorsa okura dal-kavukluk yapıyordur düpedüz.

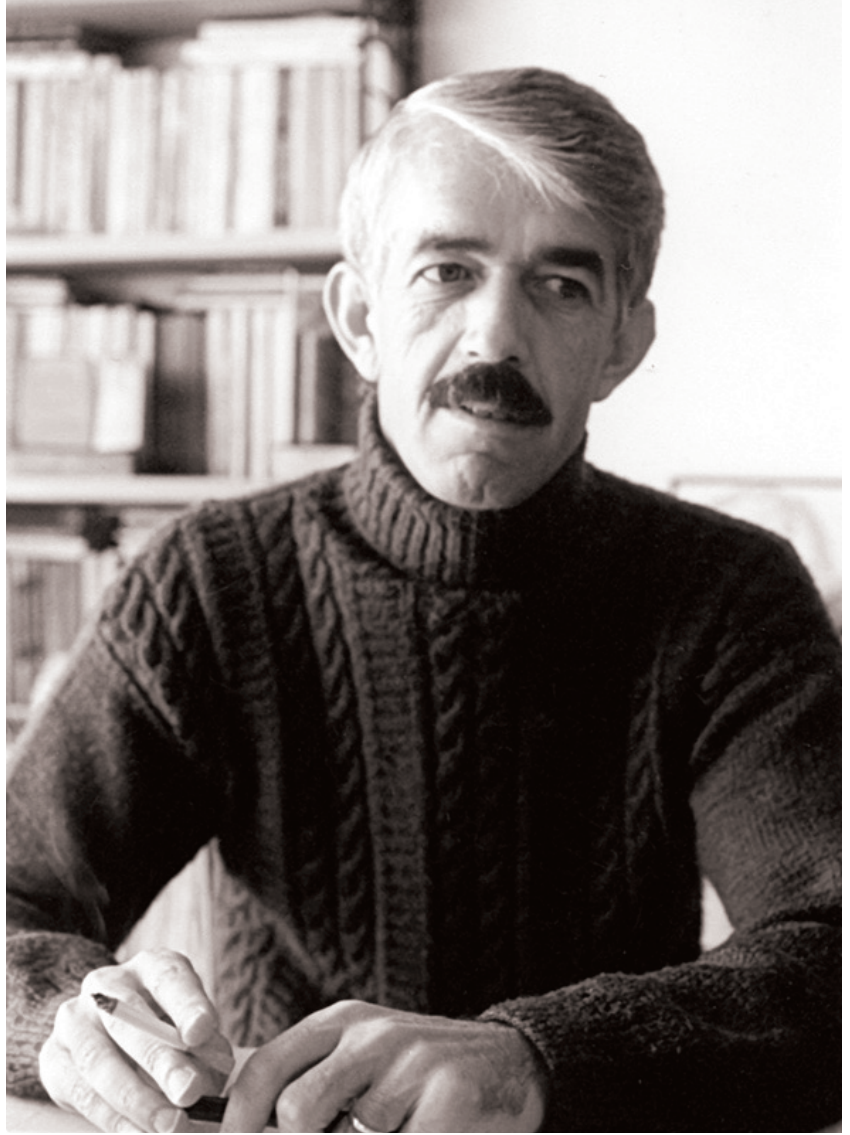
Öykücünün işi, sadece öyküsünü yazıp zamanın içine bırakmaktır. Bıraktığı an, sevilsin ya da sevilmesin... Enis Batur, Vüs'at O. Bener'in kitaplarının iki bin sattığını yazmıştı bir yerde. Evet, öyle satıyor. Ama Vüs'at O. Bener bence sadece ülkemizin değil, dünya öykücülüğünün de önemli adlarından biridir. Aslolan, rüzgâra kapılmamak. Biliyor musunuz, Bilge Karasu'nun Göçmüş Kediler Bahçesi Türkçe yazılmış en güzel kitaplardan biridir. Ama ilk baskısıyla ikinci baskısı arasında tamı tamına on yıl vardır.

Öykü ve romanlarınızda hayal dünyanızın gerçeklerin önüne geçtiğini görüyoruz. Bu, yazarın gerçeklerden kaçışı olarak değerlendirilebilir mi?

Sanat gerçeği yeniden üretmekse zaten bütün sanatçılar gerçekten kaçıyor demektir. Başka bir deyişle gerçeğe başka bir gerçeğin içinden uzanarak temas ediyor demektir. Hiç kimse hiçbir yere kaçamıyor aslında. Kaçışın duygusunu bir an için yaşıyor, o kadar.

Eserlerinizde zaman ve mekân arasında hızlı geçişler de görülüyor. Bu yaşadığımız hayatın gerçek olmadığının, bir yanılsamalar zincirinin içinde olduğumuzun anlatımı mıdır sizce?

Bir ölçüde ama tam değil. Az önce de dediğim gibi zaten bana mekânlar birer zaman gibi görünüyor. Zamanlar da birer mekân gibi. Yaşadığımız hayat gerçek mi bilmiyorum, belki de fazlasıyla gerçek olduğu için bize bir tür yanılsama, bir tür

Hasan Ali Toptaş

yalan gibi görünüyordur. Ya da fazlasıyla yalan olduğu için zaman zaman gerçek gibi görünüp canımızı acıtıyordur.

Roman ve öykülerinizde kullandığınız şiirsel dili, türler arası bir geçiş olarak değerlendirmek mümkün mü?

Hiç öyle bakmadım. Şiirsel bir tat varsa dilimde bu benim şiiri söz sanatlarının çekirdeği olarak görmemden ve iyi bir şiir okuru olmamdan kaynaklanıyordur herhâlde.

Peki, öykü ve roman dışında şiir yazmayı denediniz mi?

Eskiden gizli gizli şiir çalışırdım ama son yıllarda buna vakit bulamıyorum. Şiir okumayı seviyorum, elimden geldiğince de izliyorum.

Beğendiğiniz şairler kimlerdir?

Başta Edip Cansever olmak üzere İkinci Yeni şairlerini severim. Günümüz şairlerinden Sina Akyol'u, Şükrü Erbaş'ı, Haydar Ergülen'i...

Size çok teşekkür ederim, sorularımızı cevapladığınız için.

Tekrar görüşmek ümidiyle...

KIRMIZI BALIK

Özden GÜLEN / hikâye

KÜÇÜK OĞLU GELİNİ VE TORUNLARI TOPLAYIP GURBETE GİDELİ ON BEŞ SENE BİTMİŞTİ. DEDE O AYRILIK SABAHİ ORTADAN KAYBOLMUŞ, SONRA DA KOLTUĞUNUN ALTINDAKİ KOCA KUTUDA BİR AKVARYUM VE POŞETTEKİ SUYUN İÇİNDE KIRMIZILI BEYAZLI BİRKAÇ BALIK İLE DÖNÜP GELMİŞTİ. GURBETİ VATANA TERCİH ETMİŞLERDİ MADEM, TORUN KOKLAYAMAYACAKTI YILLARCA, O DA ARTIK BUNUNLA OYALANIRDI.

Sehrin eski kale duvarları boyunca yola devam edip Yerkapı'dan sağa dönünce, mezarlıkların bitimindeki meydanda her Salı semt pazarı kurulurdu. Yaşlı kadın, şu serin sonbahar gününde güneşin parladığını görünce bir gayret pazara çıkmış, sebzeleri tezgâhlardan tek tek seçmişti. Gerçi bu kalabalıkta ağır yürüyor diye iteklenmiş, pazar arabasıyla ayağının üstünden geçilmiş, elma torbasını elinden düşürüp etraftakilerin yardımıyla dökülenleri toplayabilmişti ama olsun.

Doldurduğu iki torbayı güçlükle kaldırarak yorgun adımlarla pazardan çıktı, yol üzerindeki fırından bir somun ekmek aldı. Hafiften dağa sarmaya başlamadan önceki son düzlükte, köprüyü geçer geç-

mez sola saptı. Dar sokağın girişinde Asa Suyunun başına oturup soluklandı. Önünde birkaç basamakla inilen çukurda, buz gibi şifalı kaynak suyu her mevsim bilek kalınlığında çağıl çağıl akardı. Tepelerde oturanlar o mevkide bir nefeslenir, zorlu tırmanıştan önce üç yudum Asa Suyu ile kuruyan dudaklarını nemlendirip içlerini serinlettikten sonra ağır adımlarla yokuş yukarı çıkmaya başlardı.

Aslında, birkaç hafta önce-sine kadar bu sokak ve çeşme başı koşuşturup top oynayan çocuklarla dolu olurdu. Hele ki onun ellerinde torbalarla geldiğini görseler “Haminne biz taşıyalım.” diyerek yüküne el verir, bir solukta yokuş yukarı seğirtip gözden kaybolurlardı. Etrafına dalgın dalgın bakındı.

Sokak ıssız, evlerin camları, kapıları örtüktü.

Bir süre dinlendikten sonra iki eline paylaştırdığı torbaları şöyle bir tarttı. Omuzları aşağıya çekti, titreyen bacakları ile kendini zor taşıyarak ağır ağır yokuş yukarı vurdu. Sağa doğru kıvrılan, yamru yumru taş döşeli dar yolu iki kısa mola vererek kat edebildi. Yol ağzında durup nefeslenirken üst taraflardan on yaşlarında bir oğlan çocuğu koptu geldi, ellerindeki torbaları kaptı. Çocuğun kazıtılmış kafasını sıvazlarken dudakları dualar ile kıpırdanıyordu. Ağırlığını öne verdi, ellerini arkada belinin üzerinde kenetleyip kuvvet alarak bayırı tırmanmaya başladı. Sağlı sollu, yarıdan kesilmiş yağ tenekelerinde ekilmiş begon-yalar, sardunyalar, küpe çiçekleri sıralanmış bahçe duvarlarının,

evlere çıkan taş basamakların önlerinden geçti. Saksılardaki renkler yer yer solmaya, yapraklar kurumaya başlamıştı. Saçak altlarında kümelenmiş kuşlar birbirlerinin sıcaklığında dinleniyorlardı. Duvar diple-
rindeki kediler acıkmış, bacaklarına sürtünerek önünü kesmeye çalışıyorlardı.

Az ilerde küçük pencereleri ve ortadaki giriş kapısına tepeden inen merdivenleri ile mavi boyalı ev onu bekliyordu. Torbaları çoktan kapısına bırakmış oğlana bir elma çıkarıp verdi. Çocuk kıpkırmızı kesilip şişmiş burnunu çekti, elmayı kazağının koluna sürtüp sildikten sonra ısıra ısıra gözden kayboldu.

Dağın yamacındaki bu eski ev, kocası ve iki oğluyla birlikte tuğlasını, taşını, harcını sırtlarında taşıyarak elleriyle inşa ettikleri evdi. Girişteki asmasında çavuş üzüm-
leri, dağdan çağıldayarak gelen derenin tarafında boy vermiş incir ve kirazları vardı ki, tadına doyumazdı.

Merdiveni inip kilitte anahatarı çevirdi. Demir kapı menteşelerin üzerinde gıcırdayarak açıldı. Karanlık sofayı aşarak torbaları sağdaki mutfak kapısının yanına bıraktı, manto-sunu üzerinden sıyırıp duvardaki çiviye astı. Mutfak dediği; kara taş tezgâhı, duvarda çiçek desenli naylon örtüleri ile tahta tabak rafları, tam karşıda küçük balkona açılan tahta çerçevelerindeki boyaları çoktan dökülmüş camlı kapı, hemen yanındaki tel dolap, duvar dibine sıralanmış birkaç testi ve duvara dayalı üç boy çinko tepsiden ibaretti. Getirdiği torbalardan çıkardığı birkaç patatesi buz

gibi suyla ovalayarak yıkadı. Oturma odasına geçti. Kapının sağında üzerinde su güğümü ve çaydanlığı kaynayan kuzinenin kapağını açtı. Maşayla közleri ortaya toplayıp öbekledi. Ateşi canlandırmak için yandaki kovadan birkaç odun kütüğü alarak közlerin üzerine çapraz dizip üfledi. Açık kapaktan yalazlar uçuşurken ateşin harladığını görünce yandaki fırın kapağını açıp patatesleri sürdürdü. Şimdi biraz soluklanabilirdi.

Duvar-
da, raftaki küçük akvaryumun motoru çalışıyor, minik su değirmeninin yanından birbiri ardına yukarı yükselen baloncuklar, yüzeye çıkınca fokurdayarak dağılıyorlardı. Dipte, değirmen ile yeşilliklerin arasında küçük bir kırmızı balık hafifçe salınıyordu. Oturma odası, iki cepheye açılmış küçük pencereleri gün ışığını olduğu gibi içeri aldığından geniş ve ferah görünürdü. Pencerelerin önünde güneşten solmuş çiçekli örtüleri ve ot yastıklarıyla birer divan ile soldaki duvara yaslanmış küçük masa ve yanındaki tahta sandalye bu odanın bütün eşyası değildi elbet. Karşı duvarda çakılı rafta, nikelajı kararmış, içi sararmış çalar saatin ve yanındaki ceviz kaplama radyonun zamana ve hayata dair hikâyeleri tükenmek bilmezdi. Memleketin saatleri baharlarda ileri ya da geri alınmış onları ilgilendirmez, akrep ile yelkovan hep aynı düzende tik tak birbirini kovalar dururdu. Radyo ise kulağı büküldüğünde uzun dalgadan türküler söyler, saat başlarında dünyanın ahvalinden haberler verirdi.

Camın önündeki sedire oturup dalgın dalgın pencereden baktı. Yan tarafta dağa doğru tırmanan yokuştaki evler, karşı tepeler, yeşillikler ve orman, ön tarafta şehir göz alabildiğine ayaklar altındaydı. Sağda ulu servileri, koyu yeşil gölgeleri, sıra sıra beyaz mezar taşları ve sırlarıyla büyük kabristan uzanıyordu. Pencerenin önünde rüzgârla salınan kiraz dallarında kuruyan yapaklar çoktan uçup gitmişti.

“Ah kırmızı balık, şehir nasıl da yayılıp gidiverdi, hele bir bak.” diye söylendi. “Ama bizim buralar gibisi yok. Hiç ovayla dağın havası bir olur mu? Hem bahçe hayat... Kirazlar, incirler... Torunlar ne çok sever, nasıl da beklerlerdi dede incir toplarken.”

Dede derken sesi titredi. Yutkundu, gözlerini kabristana çevirdi. Karşıda sondan üçüncü servinin az gerisinde yatıyordu on yıldır. Oğulcuğuyla aynı kabirde. İki gün geçmişti toprağı düzleyip, mavi ibrikle sulayalı. Onlar bir dua kadar yakındı ama ya diğerleri? Dünyanın bir ucuna gitmişlerdi çoluk çocuk, kaç yıldır kokularına hasret...

Doğruldu, uzanıp kuzinedeki patatesleri çinko tabağa çekti. Dizi tutulmuştu, biraz aksayarak mutfaka geçti. Sininin içine bir çanak yoğurt ve birkaç parça turşu çıkardığı tası da koydu. Odadaki pencerenin önüne yerleşti. Acı turşu ile patatesi dedeyle üleşirlerdi bir zamanlar. Hiç ayrı tabaktan yememiş, acı tatlı ne varsa paylaşmışlardı.

Ardından üç gün dayanamayan muhabbet kuşu kadar

olamamıştı. Sabah kafesin dibinde tüyleri hâlâ parlak ancak nefessiz yatarken bulmuştu İncir'i. Avucuna aldığı anda bir telege kadar bile ağırlık hissetmedi. Demek bütün ağırlıklar bu dünyaya aitti, burada kalmıştı. İncir'in kaskatı kesilmiş bedenini incir ağacının dibine saklamıştı. Az ötede, kirazın altında da o seyretmeye doyamadığı alımlı melek balığı yatıyordu nicedir. Daha o gün evdeki bütün çiçek saksılarını bahçeye dizmiş, kedilere yemek artıklarını bahçe kapısının dışında vermeye başlamıştı. Her can sırası gelince birer birer sırlanıyordu ve gidenleri uğurlayacak gücü çoktan çekilmişti.

Küçük oğlu gelini ve torunları toplayıp gurbete gideli on beş sene bitmişti. Dede o ayrılık sabahı ortadan kaybolmuş, sonra da koltuğunun altındaki koca kutuda bir akvaryum ve poşet-teki suyun içinde kırmızılı beyazlı birkaç balık ile dönüp gelmişti. Gurbeti vatana tercih etmişlerdi madem, torun koklayamayacaktı yıllarca, o da artık bununla oyalanırdı. Üzüntüsü dizlerine vurmuş, ellerini öpüp vedalaşırken sedirden doğrulamamıştı.

Günler geçtikçe suda salınan balıklar dedeyi oyalamaya yetmemişti ki, yemyeşil bir muhabbet kuşu ev nüfusuna eklenmişti. İncir ilk olarak 'ç' ve 'ş'lerin üstüne basa basa "Çok şükür, çok şükür." diye konuşmaya başlamış sonra aynı dedenin sesiyle 'l'leri tuta tuta "Allah Allah Allah Huuu!" diye seslenir olmuştu. Çok geçmeden mahallenin çocuklarının isimlerini ezber etmiş,

en çok da torunların isimleriyle art arda "Kerem gelmiş hoş gelmiş, Mehmet gelmiş hoş gelmiş, Meryem gelmiş hoş gelmiş." diye şakımaya devam etmişti.

Baş parmağıyla işaret parmağını birleştirdi, akvaryumun camına bir, iki fiske vurdu. Minik kırmızı balık suda salındı. "Dede, çok celalli ama merhametli adamdı." diye mırıldandı.

Evet, dede sert adamdı. Seksen senelik hayatında iki kere gözlerinde yaş görülmüştü. İlki yirmi sene önce küçük oğlunu elleriyle toprağa yatırdığında, ikincisi caminin şadırvanında abdest alırken kapkaççılar cüzdanını yürüttüğünde. "Hem de cami avlusunda!" diye içini çeke çeke ağlamıştı. İşte o vakit yaşlandığına iyice kanaat getirdiydi. Zaten ardından çok yaşamamış, bir akşam vakti cami çıkışı yığılıp kalmıştı.

Dede gittiğinden beri yaşlı kadın dalları budanmış salkım söğüt gibi kalakalmıştı. Mahalleli her türlü yardımına koşsa da akşam olup el ayak çekilince yalnızlığına sarınır, pencere önünde kabristanı seyrederek dualar üflerken gözlerinden yuvarlanan yaşları tülbendiyle kururlardı.

"Peki, şimdi ne olacak kırmızı balık?" derken kısılan sesi titredi yaşlı kadının. "Dönüşüm" mü ne demişlerdi, nereden çıkmıştı ki durup dururken? Geçen ay siyah takımlı adamlar gelip evleri tek tek dolaşmış, dökük evleri yenilenip kıymetlenecek diye cümle komşular pek sevinmişti. Koca mahalle yerle yeksan edilip yerine ovada mantar gibi üreyip kat kat göğe

yükselen binalardan mı yapılacaktı yani? Bahçesi olmayan "ev" mi olurdu? Ağaçlar, tavuklar, bahçedeki kuyu, çatıdaki güvercinler, dedenin elleriyle çaktığı raflar, asmanın üzüm-leri... Betonun içinde nasıl yaşanırdı? Ayakları toprağa basmayan, toprakla nasıl dost olur, günü geldiğinde kabre nasıl uzanırdı?

Oğluna haber ettiğinde telefondaki ses pek neşelenmişti. Hemen nakliye de, kiralık küçük bir daireyi de ayarlardı, merak etmesindi.

Bir yudum su boğazına kaçtı, dakikalarca öksürdü. Kalktı, siniyi mutfığa götürdü. Sobanın üzerindeki güğümünden sıcak su alıp derin tasta ılıştırdı. Bulaşıkları yıkayıp tabakları tele kattı, mutfığı topladı. Üzerine çöken halsizlikle pek oturası yoktu. Ayaklarını sürüyerek yatak odasına geçti. Demir karyolaya uzanıp uçları dantelli, mor ortancalar nakşedilmiş uzun yastığa başını koydu. İçine bir titreme geldi, ayakları buz kesmişti. Elleriyle diktığı mavi saten yorgana sarındı.

Ertesi gün evi boşaltmaya gelenler uzun uzun çaldıkları kapıyı duvar bulunca mutfak balkonundan içeri girdiler. Yaşlı kadın, yüzüne düşen perçemi ve tülbendi kadar bembeyaz kesilmiş, dudak kıvrımlarında donup kalmış gülümseme ile yatağında yatıyordu.

Oturma odasındaki akvaryumda, değirmenin altından yükselen hava kabarcıkları değdikçe kırpaşan plastik kırmızı balık, mat gözlerle şakin şaşkın koşuşturana seyrediyordu. █

ÂLEMLERİN ÇÖPÇATANI

Ömer Faruk YAZICI / hikâye

KOSKOCA BİR ODA İÇİNDE, BİR TARAFTA BAŞINDA SANDALYE İLE BİR MASA, DİĞER TARAFTA SADECE BİR SANDALYE VE ARADA KALIN BEYAZ BİR PERDE... BU PERDE ÂLEMLERİN ÇÖPÇATANI'NA GÖRE HAYAL PERDESİYDİ. KARŞISINA GEÇENE PERDENİN ARDINDAN SESLENİR VE “HADİ KUMRUM BANA BİR MASAL ANLAT.” DERDİ.

O akşam İstanbul semmalarına düşen bu kara haber tüm şehri yasa boğmaya yetmişti de artmıştı. Hâli hazırdaki yüzlerce yuvada sevabı olan kadın, namı diğer Âlemlerin Çöpçatanı o gün ikindiye doğru bu hayata yalnız başına yummuştu gözlerini. Kimse kendisini görmediği gibi cenazesini de görmemişti. Bir kimsesiz gibi herhangi bir camide kılınmıştı namazı. Bir imam ve avukatı da dâhil iki kadın sessiz sedasız gömmüştü onu. O gece İstanbul'da helva girmedik hâne kalmamıştı ruhu için.

Münzevi hayatını, sahibi olduğunu kimsenin bilmediği bir pansiyonun en üst katında geçirmiş ve hiç evlenmemişti. Evlenemediğine de yanmamış tüm hayatını evlenmek isteyenlere

vakfetmişti. Uzunca yıllar onun yüzünü toptasan pansiyonun odacısı kadın, avukatı ve evlatlığı olmak üzere üç kişi ya görmüştü ya görmemişti. Ancak üzü böyle değildi. Âlemlerin Çöpçatanı dendi mi Ankara'ya kadar uzanırdı eli. Hatta “Bakan çöpu çatmışlığı var.” diyen bile vardı. Âlemlerin Çöpçatanı dendi mi evvela “Allah razı olsun.” derdi insanlar. Kimseden bir şey istemez, kimseyle yüz göz olmazdı. Onun referansı dedin mi, hani bir not, bir mektup, bir telgraf yahut bizzat gönderdiği avukatı tüm ketum ana babaların dilini çözerdi. Ana babalar bu kısmetin Âlemlerin Çöpçatanı'ndan geldiğini öğrenince “Elhamdülillah hayırlı bir kısmet bulduk.” diye havalara uçardı.

En garibi de kimin kime yakışacağına nasıl karar verdi-

giydi. Öyle ne kimsenin karşısına dikilirdi ne de kimseyi karşısına dikerdi emir eri gibi. “Kumrum” derdi gelene, erkek kadın ayırmazdı. Âlemlerin Çöpçatanı'nın kumruları pansiyona gelirdi. Sırf bu iş için ayrılmış bir oda bile vardı pansiyonda. Koskoca bir oda içinde, bir tarafta başında sandalye ile bir masa, diğer tarafta sadece bir sandalye ve arada kalın beyaz bir perde... Bu perde Âlemlerin Çöpçatanı'na göre hayal perdesiydi. Karşısına geçene perdenin ardından seslenir ve “Hadî kumrum bana bir masal anlat.” derdi. Kumrusu masalı anlatırken siyah deri kaplı defterine not düşerdi onunla ilgili. Ama ne notlar? Ses tonu şöyle, diksiyonu böyle gibi gözle görünen şeylerin notları değil anlattığı masaldan notlar alırdı. Nasıl

anlattığını değil neyi vurguladığını, neyin onun için önemli ve anlatmaya değer olduğunun notunu alırdı. Seçtiği kelimelerden teker teker bilinçaltını ipe dizerdi kumrusunun. Masal bittiğinde kumrunun dışını değil içini bilirdi Âlemlerin Çöpçatanı. Ne daha fazla konuşturdu ne de bir tek soru sorardı. Geldiği gibi geri gönderir ardından erkekse damat, kızsız gelin arayan ailelere haber yolları. Gelen kumru kız ise oğlan analarına ve oğlanlara haber gönderirdi “Falanca yerde bir kız var.” İşte kız nasılsa ona göre; hamarat kız arayan, oğlunu çekip çevirecek eli maşalı kız arayan, merhametli kız arayan

gitsin istesin diye. Haber Âlemlerin Çöpçatanı’ndan çıkıp da gelin arayan hanelere vardı mı o kızın evin kapısında görücüler sıra olurdu. İşin ardı her ne kadar kıza kalmışsa da onun referansıyla kurulan yuvalar baki kalırdı. Eğer gelen kumru erkekse iş daha kolaydı. Damat adayı pansiyonu terk ettikten en az üç gün sonra kızın haberi gelirdi evine. Oğlan anaları “Söz Âlemlerin Çöpçatanı’ndan gel-diye bu iş oldu.” der, oğullarının mürüvvetini kutsamak için adaklık koç aramaya gelini görmekten önce çıkardı.

Âlemlerin Çöpçatanı’nın sözü karşılıksız bir çek gibi gelirdi dışarıdan bakana ama kur-

duğu yuvalara bakan aslında bu sözün senet olduğunu anlardı. Aklımı kurcalayan da buydu zaten. Nasıl olur da bir işin ustası iş bulamazdı kendine? Onu da yıllar sonra o siyah kaplı defterde buldum. Âlemlerin Çöpçatanı ölmeden tam kırk yıl önce o defterin ilk sayfasına kendi adını yazmış ve bir türlü isminin karşısına yazacak bir erkek ismi bulamamıştı. Yani velhasılıkelam terzi kendi söküğünü dikememişti. Cenazesinde tanışıp daha sonra evlenen imamla avukat bile listelerinde varken onun ismi sanki sonsuza dek yalnız başına kalmak üzere defterin ilk sayfasında öylece duruyordu. ❖

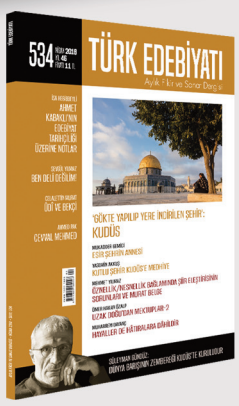

Türk Edebiyatı Vakfı'nın Kırkuncu Yıl Armağanı...

**TÜRK EDEBİYATI DERGİSİNE ABONE OLAN HERKESE,
1972'DEN 2018'E KADAR BÜTÜN SAYILARIN
YER ALDIĞI FLASH DİSK HEDİYE...**

Abonelik için; www.turkedebiyati.com.tr • 0212 526 16 15

“Bizim toplumumuzda önemli olan ne olup bittiği değil, ne olup bittiğini kimin anlattığıdır.”
(İTİBARLAR)

PUSLU ÖYKÜLER ATLASINDA YENİ BİR KEŞİF VE VÂSQUEZ’İN İTİBARLAR’I

Ali Oktay ÖZBAYRAK / deneme

YAŞITLARIMIZIN BİRÇOĞUNUN HİKÂYE KİTAPLARININ ÇIKMAYA VE YANKI BULMAYA BAŞLADIĞI BU ZAMANDA, METİNLERİMİZ EVRENSELLİĞE ULAŞABİLİYOR MU?

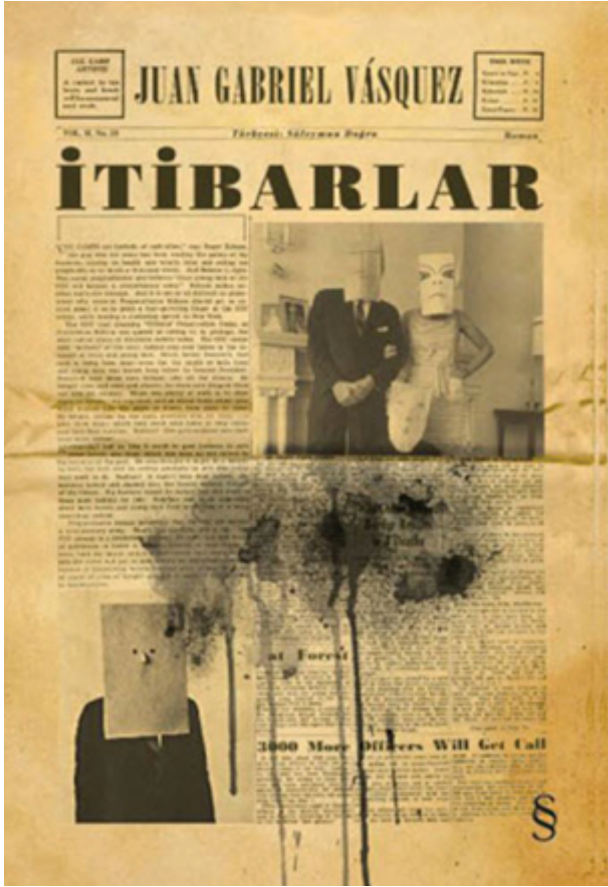
O muzlarımda ağır bir yük hissettim yeniden, kapatınca kitabın kapağını. Sosyal medyada gezindim bir süre; sürekli artan doların, enflasyonun peşinde. Üçüncü Dünya Savaşı’nın tamtamlarını dinledim bir süre. Çıkmak üzere olan öykü kitaplarının haberlerini aldım iki yüz seksen karakter sınırlarında, not ettim bir bir. İçinde topluma dair bir şeyler bulurum umuyla, hamaset yapılmadan anlatılan metinleri bulmaya çalıştım.

Saygınlığın, güvenilirliğin her an değişebildiği bir zaman diliminde söz söyleme cesareti gösterebilen kişiler en çok saygınlığı hak eden kişilerdir. Susup sadece olanı eleştiren, her şeye bir kulp takan ve bir şeyler üretmeyen, sayıları milyonları bulan bir güruh var bir tarafta. Bir tarafta ise bunlara meydan okuyarak bir şeyler söylemeye çalışan, bir ürün ortaya koyanlar. İkisinin de tarafı olmadan hem ortaya bir kavram koyup hem de bu kavramın etrafında çıkan olguların eksikliklerini söyleyebilenler; işte gerçek sanatçı da gerçek eleştirmen de onlardır.

Algıların yönlendirildiği, ortaya çıkanlara dair reklam operasyonların yapıldığı, kalabalık grupları

» Juan Gabriel Vasquez

Juan Gabriel Vasquez, *İtibarlar*, Everest Yayınları, Şubat 2018, 160 s.

arkasına alanların tüm gümbürtüsüyle ilerlediği bir çağ burası. Bir yanda savaş tamtamları çalarken bir tarafta sanat adı altında gürültü kopartan yazarların, topluma bir ışık olup olmadığının sorgulanması bile kalmadı artık. Sanatın, toplumun sadece yaralarını göstermediği, aynı zamanda bu karanlıkta ona yön veren bir unsur olduğu unutuldu. Elbette ki bu söylemimiz sanatı hamaset metinlerine boğmak değildir, metnin incelikle işlenirken aynı zamanda toplumsal meselelerle ve sorunsallarla beslenmesidir. Dikte etmesi değil, göstermesidir. Bugün birçok metnin kaçırıldığı olgudur.

İçinde yaşadığımız bu akışkan zamanda, her an ayaklarımızın altından gidebilecek bu kaygan zeminde *İtibarlar* romanı, kült bir eser olarak

karşımıza çıkıyor; geçmişle hesaplaşmanın, politikanın nasıl bir şiddet unsuru haline geldiğinin, sanat ve mücadelenin yansıması olarak tüm zamanları aşan bir metin olarak yaşamımızda yerini alıyor. Güney Amerika'dan, kendi topraklarından çıkıp evrenselliği yakalayabilen bir yazar Juan Gabriel Vasquez.

Yasaları, yargıyı, politik kariyerleri sorgulayan bir karikatürist olan Javier Mallarino'nun bir efsaneye dönüşen hikâyesidir bu. Bu efsanevi kalemin birden geçmişini, kariyerini, saygınlığını etkileyecek bir olayın etrafında evrilir roman.

Hikâyeyi kendi toplumumuza yönelttiğimizde yankısını bulabiliyorsak evrensel bir metne dönüşüğünü görebiliriz. Bir önceki yazımızda da Latin Amerika'yla son derece benzediğimizin altını çizmiştik. Ve demiştik ki "Büyük yazarlarımız nasıl ki kendine yön veren, dünyaca ünlü ustaları bulduysa, biz de yeni ustaların keşfine çıkmalıyız." 1973 doğumlu yazar Vasquez, *Düşen Şeylerin Gürültüsü* romanı ve *İtibarlar*'ı ile bu keşfin en büyük ustalarından birisi olabilir.

Genç öykücümüzün de buradan yola çıkarak sorgulaması gereken bir mesele var: Yaşlılarımızın birçoğunun hikâye kitaplarının çıkmaya ve yankı bulmaya başladığı bu zamanda, metinlerimiz evrenselliğe ulaşabiliyor mu? Çevrildiğinde Kolombiya'daki ya da Rusya'daki genç bir yazarda bu denli etki bırakabilecek mi? Sıradan insanın, sıradan hikâyelerini basit bir dille vermeye devam mı edeceğiz? Suya sabuna dokunmayan, biçim oyunları ile belki farklı bir tarz tutturabiliriz umuduyla mı yolda olacağız?

Bu konuları düşünmemiz ve tartışmamız gerekiyor. Lâkin kitap içeriklerinden, sosyal medyada birbirimizi övmekten, devasa güruhların övdüğü zayıf yapılı metinlerin eksik noktalarına işaret etmekten korkmaktan ve sevilme telaşından dolayı adım bile atamıyoruz.

Bu sisi dağıtmalı, bu puslu haritada yol almalıyız. ❧

TÜRK EDEBİYATI
Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

535. MAYIS SAYISI ÇIKTI...

*Memduh Cümhur'a
Rahmet Niyazı İle...*

"Şiir, aklın açtığı yaraları onarır"
Novalis

TETİĞİN ARDI "ŞİİR" TEPENİN ARDI "AKIL"

Mert Can AKSOY / deneme

KOSKOCA BİR ODA İÇİNDE, BİR TARAFTA BAŞINDA SANDALYE İLE BİR MASA, DİĞER TARAFTA SADECE BİR SANDALYE VE ARADA KALIN BEYAZ BİR PERDE... BU PERDE ÂLEMLERİN ÇÖPÇATANI'NA GÖRE HAYAL PERDESİYDİ. KARŞISINA GEÇENE PERDENİN ARDINDAN SESLENİR VE "HADİ KUMRUM BANA BİR MASAL ANLAT." DİRDİ.

Şiir belki de tarihte ilk ve en saf hâliyle ortaya çıkar çıkmaz kendi varlığını hissettiren bir soruyu da ortaya çıkarıyor. Şiir dilin neresindedir? Bir ses işi midir yoksa anlamın güzelliğiyle mi kendini var kılar? Bunlara, gerek dünyada gerek edebiyatımızda cevaplar bulundu. Niyetim bu soruların çengeline takılıp cevaplar aramak değil. Niyetim bugün bunun üzerine düşünmeden yazdığı görülen ephebe için bir kapı aralamak bir hatırlatma yapmak.

Bugün bakıldığında görülüyor ki şiirsel ürünler ve komedi ürünlerinin başka dillere çevrilmesinde çok büyük sıkıntılar çekiliyor. Tabii bunun iyi örneklerini sunan yazar ve şairlerimiz gırla hatta çeviri sanatı diye müstakil bir sanattan bile söz edilebileceğinden kimsenin şüphesi yok fakat tüm bu örnekler bu büyük sorunun yokluğuna değil varlığına bir kanıt değil midir?

Bu iki tür ürünün çevreledikleri alan dilin başka bir yerindedir. Ben, bu başkalıktaki yerleştirmeyi şiirsel ürünler için yüzeysel dilin altına, komedi ürünleri için ise yüzeysel dilin üzerine doğru usulca yerleştiriyorum. Burada taraftarı olduğum, şiir dilinin ayrı kelimeleri ve ayrı kulla-

► A. Rimbaud'un portresi. Ressam Henri Fantin-Latour

nımları vardır gibi bir tutum değil. Aksine bugünün şiirinde, şiir dilinin kelime esas alındığında ayrık bir yanı olmadığı hemen görülebilir.

Bu sayı için dergimize gelen ve okuyacağınız şiirlerin birkaçında yüzeysel dilin altında kıvrılan kendine yer açıp aklın karşısına dikilen bir şiir, tavrı sezebilirsiniz. Dergimiz için gönderilmiş fakat burada okuyamadığınız şiirler için ise bu tavrın tam tersi yüzeysel dilin, folklorik benzetmelerin veya söz kalıplarının, aklın ağına kapılmış bir şiirin kurulmaya kalkışıldığı söylenebilir. Bu daha öncesinden bahsini açtığımız klişeye düşme tehlikesinin de ötesinde ephebenin metnini şiir bağlamında zayıflatıp düzyazı çerçevesine sokabilir. Ephebeyi burada tetikte durmaya çağırdığım bir diğer nokta ise metinlerini

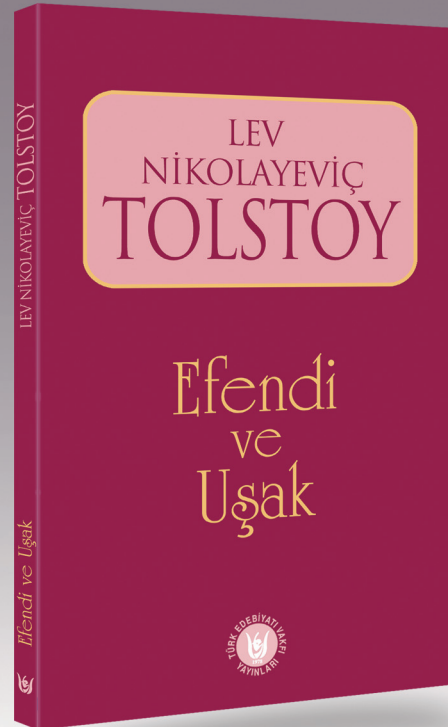
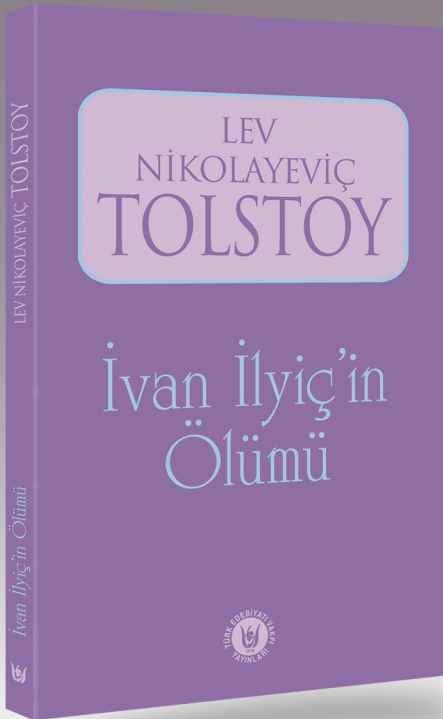
çok fazla acıya bandırmamaları konusunda olacak. Şiirin ironik, akli gıdıklayan bir tarafı olduğunu, bu tarafın da kullanılabilir olduğunu unutmamak gerek.

Rimbaud, ilk şiirlerinden birkaçını hocasına okutmak için bir mektup yazıyor, bir bölümünü aynen aktarıyorum:

“Siz benim için bir öğretmen değilsiniz. Size bir şiir gönderiyorum. Taşlama mı diyeceksiniz bakalım buna? Yoksa şiir mi? Yine de düşlem ama rica ediyorum altını ne kalemle ne de fazlaca akılla...”

Bu tavsiyeyi kendime bir ödev kabul ediyor ve şiirlerinizi okurken dikkat ettiğim en önemli noktayı bu ödev olarak görüyorum. Dizelerinizin altlarını ne kalemle ne de fazlaca akılla... ❧

LEV NİKOLAYEViÇ TOLSTOY

SERZENİŞ

Gül Yıldız ERMİŞ / şiir

Çığırtnan şarkılar söyledim eskiden
Kimsecikleri tanımazdım yarın bana kalandı
Canım yandığında susar ağlardım
Başkalarının yandığını bilmezdim
Dışarda kocaman bir kaos vardı
İçimde zılgıt eserdi anlatamazdım
Kifayetsizliğiyle dalgalanırdı mahcupluğum
Beni benine katmazdı alacalı hayat
Savruldum yüksündüm toparlanmaktan
Kendimden yaptığım kayıklar çatırdadı
Görseydi gözlerim bıkmazdım örselenmekten
Dönmez miydin kendimi bıraktığım kuyulara
Koşmaz mıydın uyandırmak için zamanı
Yanımda olsaydın başlardım yeniden
Başlardım şarkı söylemeye

CÜMLE

Mert Mevlüt GÖKÇE / şiir

Sedat'a

Yürüdüğüm yol yüce bozkırları nasıl yorabilir
Şarkılar duyulmadık cevaplar verirken akşama
Bu sayfa nasıl çevrilir nasıl ölü kitaplarla dolar boşluk
Sesli duvar, telaşlı dil ve hüznün toplayan masa
Çünkü attığım her adım yeni bir hoş bulduk

Reklam arası kadardır kalbe değen yaprakların solması
Dünyayı terlemiş çocuklardan geçer bir acil otobüs
Kaza; bütün süslü saatlerin imzaları silindi
Ama yeniden döndüm o yorgun bozkırlara
İçte tozlu çiçekler dışta sevgilerin ekonomik hali

Zeminde ay tutulmasıymış deyip geçmiştim ölümden
Kaygıları saklamak gençliğin iç ceplerinde boşuna
Ellerinden su içmekmiş evhamlı annelerin
Vasıtalar gelmez hiç Allah'ım elimden bir şey
Dinlenecek bir yer yok yok burada merhemim

Şimdi gidilmesi gerekli yerlere sarılmış göğsüm
Kılıcımı taşa vurmuş, en gizli odalarda bekliyorken
Şimdi gecikmiş borçlarım var gecikmiş baharlara
Son bir çabayla kurduğum taş baskı rengi bu cümlemin
Şimdi anlamı fazla geliyor öncesi ve sonrası fazla

SİMYA

Furkan Şaban ERKOL / şiir

bakışlarında beliren ışık kanıma süzüldü
gövdemi ve yüreğimi tutuşturdu.
dev gibi bir yangın belirdi semada
kuşta, bulutta, yağmurda bir çığlık koptu
dağlar devrildi, denizler yürüdü
binbir kıyamet, binbir ışık

ışktan kaçanlar yaralı, ölü
yaralılar kör
ölülerin yüzünde anlatılmaz bir minnet

ben, yaralıyım.
bir ağaç kavuğunda buldum gövdemi,
parlak kanlar fışkırdı üzerimden
ve bir çığlık daha yankılandı
kimsenin bakmaya cesaret edemediği semada
ölüler bir daha minnet eyledi ölü olduklarına,
yaralılar, kör gözlerle bir daha kanadı.

şarabım tükeniyor
vaktim azaldı,
ellerim dizlerimde
ikibüklüm sığındığım kavuk
kan ile dolu; sana yer yok diye haykırıyor.

gözlerin dilimin ucunda
konuş diyor gökyüzü
konuş diyor
ayağı çukura bulanmış yanan mahlukât
konuş diyor bulutlar; bir daha kapılmayacağım rüzgara,
ay ışığı inmeyecek bir daha notalara
konuş!

dile gelmez bir kıyamettir senin gözlerin; haykırıyorum
kimi ateşler vardır ki, içerisinde sadece yanmak vardır.
varsın kanın ışıkla dolsun,
hangi dil varır kıyameti söylemeye?

AKŞAM

İsmail AKGÖL / şiir

Baş ağrısı değil bu
Üşütmek değil
Kusmak değil
Yatsı vaktinde göğsümde hâlâ dönenen akrepten bir akşam bu
Ellerimin titremesi değil bu
Göz torbalarımın sarkan biteviye ölü kuşlar değil
Eklem ağrısı değil
Bir ağrıyı başka ağrılara rapteden bir akşam bu.
Ey acımızı gözden düşüren çağ!
Ruhumu da ıskartaya çıkart
Yorulduğum yorulduğum
onun kalbine toplanmasından
Uçlarına ilişmekten ziyan ettiğim bulutlar
Kirlendikçe kırptığım kenarlarım
Beni onulmaz sayrılardan kurtaramadılar
Bir akşamdır
Kuşluk vaktinde aklımın tarlasına uğrayan
acayip kargalardan
Bir akşamdır
Ölü adamlardan yapılma korkuluklardan
Ters dönmüş cüzamıdır yüzümde solgun dakikaların
Durmadık
Durmadık
Nerde bir güneş gördüysek
Oraya onca dağı biz taşıdık.

BİR BAĞIMLILIĞIN ANATOMİSİ: MASUMİYET MÜZESİ

Yelda Nur ÖZER / makale

İNSANIN HEM KENDİSİYLE HEM DE ETRAFINDAKİ KİŞİLERLE İLETİŞİMİ SADECE KELİMELERDEN İBARET DEĞİLDİR. İNSAN İLETİŞİMDE KELİMELERİN DE ÖTESİNE GİDEREK KENDİNE YENİ VARLIK ALANLARI BULUR VE BU ALAN BENLİĞİN SİRAYET ETTİĞİ DİŞ GERÇEKLİKLE ÖRTÜŞÜR.

Orhan Pamuk'un 2008 yılında yayımladığı "Masumiyet Müzesi" adlı romanı aşk üzerine yazılmış, realizmin ön plana çıktığı eserlerinden biridir. Aşkın varlığının nesneler üzerinden sunulduğu romanda ele alınan temel konulardan biri nesne ve insan arasındaki ilişkinin bağımlılığa varan boyutlarıdır. Bu bağlamda ilk olarak nesnenin varlığından söz etmek yerinde olacaktır.

ŞEY KURAMI

2001'de Bill Brown'un ortaya attığı "thing theory" yani "şey kuramı" insan-nesne ilişkisi üzerine odaklanan eleştirel bir teoridir.¹ Burada Bill Brown nesneleri metaforik ve simgesel işlevleriyle değil gerçek ve maddi anlamlarıyla ele alır. Heidegger'in şey ve nesne ayrımından yola çıkan yazar, bir nesnenin "şeyliği" o nesne çalışmayı bıraktığında ortaya çıkar. Yani matkap bozulduğunda, araba stop ettiğinde (Thing Theory) "şey" bu bağlamda hem nesnenin fazlalığı hem de nesneye indirgenemez ve onun kullanımının da ötesindedir.

Brown'un bu makalesine dayanarak *Masumiyet Müzesi* roman karakteri olan Kemal için de bir nesnenin işlevi sevdiği kişi olan Füsün'un o nesne ile etkileşimi bittikten sonra sona ermektedir. Yazar düz bir anlatım yerine metaforik bir anlatım yoluna giderek nesnelerin anlatısal ve yazınsal işlevlerinden faydalanmıştır

EŞYA-NESNE

İnsanın hem kendisiyle hem de etrafındaki kişilerle iletişimi sadece kelimelerden ibaret değildir. İnsan iletişimde kelimelerin de ötesine giderek kendine yeni varlık alanları bulur ve bu alan benliğin sirayet ettiği dış gerçeklikle örtüşür. Gerçeklik eşya ile vücut bulduğunda bir simge ve sembolü karşılar.² Eşyanın ruhu, aslında eşya sahibinin kendisini göstermesidir. Kemal: "Bu yeni dalganın acısından kurtulmak için ortak hatıralarımızla, onların havasıyla dolu bir eşyayı içgüdüyle elime alıyor ya da ağzıma sokup tadıyor ve bunun acıma iyi geldiğini keşfediyordum."³ diyerek eşyanın ondaki arzu ve temenniye dile getiren işlevinden yararlanır. Kitabın "Eşyaların

Tesellisi” adlı bölümü eşyanın insan için ifadesinden ve teselli edici özelliğinden bahsetmektedir. Tüm bu gerçeklikler ve onlara yönelik niyetler eşyanın o insandaki duygu oluşumuna yardımcı bir araç olarak nitelendirildiğini gösterir.

FETİŞİZM - OBSESİF KOMPULSIYON BOZUKLUK - KLEPTOMANİ = BAĞIMLILIK

Nesne söz konusu olduğunda üzerinde en çok durulan konu fetişizmdir. Temel olarak üç tip fetişizm tanımından söz edilmektedir: Antropolojik, Marxist ve Psikanalitik.⁴ Antropolojide fetişizm, cansız nesnelere insani ve ruhsal özelliklerin atfedilmesi ile sınırlandırılmıştır. Kısacası nesneye yüklenen ruhun tekilleştirilmesiyle meydana gelir. Kemal de Füsün’un içtiği sigaranın izmaritlerini tekilleştirerek şöyle ifade etmiştir: “Üzerindeki küllükte Füsün’un bastırıp söndürdüğü bir sigara izmariti olduğunun bir haftadır farkındaydım. Bir ara onu elime aldım, küflü yanık kokusunu kokladım dudaklarımın arasına koydum, yakıp içecektim. (ve belki bir an aşkla o olduğunu düşünecektim.)”⁵

Marx’ın meta fetişizmi meta çözümlemesiyle başlar çünkü ona göre kapitalist toplumlarda servetin göstergesi “muazzam bir meta birikimi”dir.

Dolayısıyla burada nesnenin ruhundan söz edilemez.

Psikanalizde fetişizm ise Binet’in 1887’de yayımlanan “Fetishism in Love” (Aşkta Fetişizm) adlı makalesinde yorumlanır. Binet tüm aşkların bir dereceye kadar fetişist olduğunu kabul etmekle beraber fetişistlerin sevilen kişinin belli bir özelliğine ya da giysi parçasına ya da alakasız bir nesneye duydukları saplantıyı ifade eder.⁶ “Bana onu hatırlatan onun hayatından acıyla edinilmiş bir eşya. Cetvelin 30 cm’yi gösterir ucunu yavaşça ağzımın içine soktum. Acımsı bir tadı vardı ama orada uzun uzun tuttum. Cetveli kullandığı saatleri hatırlamak için orada onunla oyalanarak yatakta iki saat yatmışım. Bu o kadar iyi geldi ki sanki Füsün’u görmüşüm gibi mutlu hissettim kendimi.”⁷ “Füsünün dokunduğu bir başka eşyayı, rengârenk boyları kurumuş bir yağlı boya fırçasını, tıpkı yeni bir eşyayı ağzına sokan çocuk gibi ağzıma, tenime değdirdim. Acım gene bir süreliğine yatıştı.”⁸

Obsesyon adı verilen takıntılı düşünce, fikir ve dürtüler ile kompulsiyon adı verilen yenileyici davranışlar ve zihinsel eylemlerden oluşan bir ruhsal hastalıktır. Kompulsiyon ise obsesyonların neden olduğu sıkıntı ve huzursuzluğu azaltmak ya da ortadan kaldırmak üzere yapılan yenileyici davranış ve zihinsel eylemlerdir. Romanın “Onu

Orhan Pamuk Masumiyet Müzesinde

bezlerde salgılanan diğer hormonlarla birlikte amigdalanın hiperaktivitesi artar. Aşta meydana gelen şaşkınlık, gizem, karşı cinste hissedilen çekim amigdalanın aktivasyonunu fazlaca artırmaya başlar. Vücut ısısının artmasına ve terlemenin başlamasına neden olur. Bu durum kokain, morfin benzeri bağımlılık yapıcı madde kullandığınızda beyninizde oluşacak bir dizi kimyasal reaksiyonla eş durumdadır. Artık aklımızda bizi kurtaramaz çünkü beynimizin ön bölgelerinde (frontal) yer alan “akıl yürütme” ve “planlama” ile ilişkili bölgelerde baskılanma gerçekleşmiştir ve göz âşık olunandan başkasını seçemez.¹

Türk Edebiyatında bu tarz bağımlı kişilikler ve ilişkilere sıkça yer verilir. Bağımlı aşta aşırıya varan bir sevgi söz konusudur. Bağımlı ilişki ne kadar uygunsuz ve yıpratıcı olsa da ondan vazgeçmek zordur. İşte sigara, alkol, eroin bağımlılığı gibi aşk bağımlılığı da mevcuttur. Diğer tüm bağımlılıklarda olduğu gibi aşta da bağlı olunan varlığı elde etmek için büyük bir çaba gösterilir. Kemal’in Füsun’u kaybettikten sonra geri kazanmak için yıllarını Füsun’un evinde geçirmesi bunun en açık örneğidir. Çünkü sevdiği kişinin olmaması kendisinin de yok olması demektir. Aşkın tarifi yaşayan kişiye göre değişir.

Peki, Kemal için “Aşk nedir?”

“Neymiş?”

“Aşk, Füsun Karayolları, kaldırımlar, evler, bahçeler ve odalarda gezinirken ve çay bahçele-

rinde, lokantalarda ve akşam yemeği sofrasında otururken, ona bakan Kemal’in duyduğu bağımlılık duygusuna verilen addır.”

“Hım... Güzel cevap” derdi Füsun “Beni görmediğin zaman aşk olmuyor mu?”

“O zaman fena bir takıntı, bir hastalık oluyor.”¹

Tüm bu tanımlamalar ve örneklendirmeler gösteriyor ki aşk da diğer kimyasal bağımlılıklar gibi bağımlılık yaratan bir unsurdur. Orhan Pamuk’un Masumiyet Müzesi roman karakteri olan Kemal de bu bağımlılığın görüldüğü bir kişiliktir.

¹ Aslı Uçar, “Teselliye eşyada aramak: Türkçe romanda nesneler”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ağustos, 2012.

² Gülcan Çolak, “Eşyanın Göstergeselliği ve Edebi Metinlerde Şeylerin Dili”, Journal of Turkish Studies, 34/1, Haziran, 2010.

³ Orhan Pamuk, Masumiyet Müzesi, YKY Yayınları, 2013, s. 164.

⁴ Aslı Uçar, age, 2012

⁵ Orhan Pamuk, age, s. 165.

⁶ Aslı Uçar, age, 2012

⁷ Orhan Pamuk, age, s. 172.

⁸ Orhan Pamuk age, s. 187.

⁹ Orhan Pamuk, age, s. 173.

¹⁰ Mehmet Emin Ceylan, “Bilinmeyenleriyle Kleptomani”, <http://www.e-psikiyatri.com/>, 2016

¹¹ Orhan Pamuk, age, s. 251.

¹² Age, s. 267.

¹³ Age, s. 187.

¹⁴ Zozan Güleken, “Aşkın Romantik Ohal’i Obsesyon”, Psikart Dersigisi, Ocak-Şubat, s. 49.

¹⁵ Orhan Pamuk, age, s. 449.

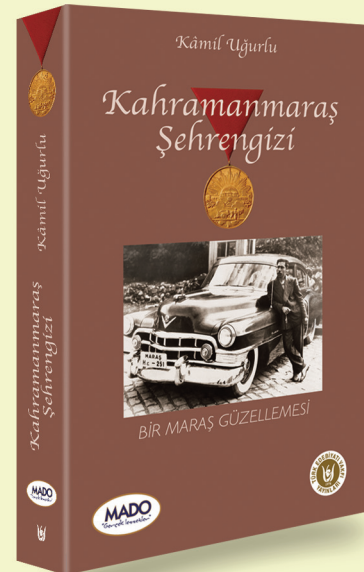
KÂMİL UĞURLU

KAHRAMANMARAŞ ŞEHRENGİZİ

BİR MARAŞ GÜZELLEMEŞİ

Bu bir avuç Maraşlının içinde, Birinci Büyük Harbin neferi olarak yedi cepheyi dolaşıp yuvasına yeni dönmüş askerler, dul kadınlar, yapraksız bir çınar gibi tek başına yaşayan şehit babaları da vardı. Sanki üzerlerinden bir tanrılık fırtınası esmiş gibi, sanki tılsımlı bir ateşin arasından geçerek yepyeni ve ölüme yabancı bir hüviyet kazanmış gibi ortaya atıldılar. Böyle çılgın bir cesaret görülmemiştir.

AHMET HAMDİ TANPINAR

A-BLOK

Derviş ÖVÜT / hikâye

ÖNÜNDE DURDUĞU BETON YIĞININA TEKRAR BAKTI. YERE DESEN DESEN DİZİLMİŞ PARKE TAŞLARINI, BAHÇE GİRİŞİNDEKİ TEK GÖZ GÜVENLİK NOKTASINI YENİ YENİ FARK EDİYORDU. HER ŞEY BİR YAPBOZUN PARÇALARI GİBİ BİRBİRİNİ TAMAMLİYOR ZİHNİNDE YER BULMAYA ÇALIŞIYORDU.

Çoktandır görüşemiyorum, haklısın.

...

- Mesaj at öyleyse.

- ...

Ertesi gün mesai bitiminde kapalı çarşının önünden otobüse bindi. Yarım saatlik boğucu ve sıcak bir otobüs yolculuğundan sonra indi. Etrafı çevreleyen yüksek binalara, egzozlarından siyah dumanlar yayarak vızır vızır geçen arabalara yadırgayıcı gözlerle baktı. Ufak adımlarla yürüyüp adresi bulmaya çalıştı. Köşe başlarındaki tabelalara birer birer baktı. Bir sokaktan diğerine geçti. Bulamadı. İstemeyerek karşıdan gelen birisine sordu:

- Pardon, Toprak Sokak ne tarafta biliyor musunuz?

Yavaşlayan adam aceleyle saatine bakıp yapmacık bir ki-

barlıkla "Bilmiyorum." diyerek yoluna devam etti.

Başka birine daha sordu:

- Toprak Sok...

- Yanılmıyorsam sağdan iki sokak ilerde. Şuradan iler..."

Büyük ve gösterişli butiklerin vitrinlerindeki mankenlere, sıra sıra dizilmiş arabalara, büyük puntolarla %50 indirim yazılı afişlere bakıp sağdan iki sokak ileriye gitti. Sokağın başından etrafa bakındı. Tabelada: "Defne Sokak". Yanaklarını şişirip ofladı. Alnında domur domur biriken teri koluna sildi. Sırtındaki ceket çıkarıp eline aldı. Gölgesine sığınacak bir ağaç bir bucak bakındı. Yoktu. Gömleğinin üst düğmelerinden ikisini açtı. Terli elleriyle telefonunu çıkardı ve kulağına dayadı.

- Alo, Fevzi. Senin adresi bulamadım.

- ...

- Evet, oradan indim.

- ...

- Valla her yer değişmiş, bulamadım.

- ...

- Defne S...

- ...

- Tamam, bekliyorum.

Biraz sonra üzerinde mavi bir tişörtle, orta boylu, biraz şişman, kumral saçlı, küçük yeşil gözlü bir adam geldi. Birbirlerini görünce yüzlerinde bir gülümseme belirdi. Tokalaşıp sarıldılar. Baştan ayağa birbirlerini süzüp en son görüşleriyle kıyaslamaya başladılar.

- Zayıflamışsın.

- Biraz.

- ...

Fevzi tişörtünün boğazını bir iki kez gerip "Hadi eve geçelim. Baya sıcak var. Evde

uzun uzun sohbet ederiz.” dedi. Ceketini el değiştirip kafa salladı. Fevzi meraklı bir sesle “Sen buralı değil misin, adresi nasıl bulamadın?” dedi. Dudaklarını gerip gülümsedi “Evet buralıyım ama malumun on senedir il dışındaydım. Her şey çok hızlı değişmiş ve değişmeye de devam ediyor.” dedi ve ekledi “Sen ne zamandır buraya taşındın?” Fevzi “Yaklaşık bir aydır. Eski yerden sıkıldım, bir değişiklik olur diye düşündüm. Hem buradaki şartlar daha uygun.” diye karşılık verdi. Önüne bakıp hafifçe kafasını salladı. “Hayırlısı.” dedi. Sonra vücuduna yapışan gömleğini parmak uçlarıyla çekiştirip göğsüne doğru üfledi.

Gün boyu yanmış kaldırım taşlarını adımlayıp sokağı döndüler. Az önceki sokağın başına dönmüş gibi yüksek binalar, büyük vitrinli butikler, ecnebi isimli kafelerle karşılaştılar. Bu durum insana bir labirentin içerisinde ilerliyormuş hissi veriyordu.

Az sonra karşılıklı iki binanın bahçesine girdiler. Etrafa çevrili duvarın dibine dizilmiş otomobillerin yanından geçip binanın gölgesine vardıklarında yapış yapış vücudunu ve yüzünü ani bir serinlik kapladı. Olduğu yerde duraklayıp derin bir nefes aldı ve başını kaldırdı. Etrafı bunalmış gözlerle süzdü. Elindeki ceketini omzuna atıp arkadaşının ardından yürüdü. Giriş kapısına gelince durdular. Kapının açılmasını beklerken gözüne “A-BLOK MİHRİMAH YAPI” tabelası çarptı. Duraksadı. Uyuşmuş dimağı çarpılmış gibi canlandı. Önünde

durduğu beton yığınının tekrar baktı. Yere desen desen dizilmiş parke taşlarını, bahçe girişindeki tek göz güvenlik noktasını yeni yeni fark ediyordu. Gözlerini daha da açarak bahçenin bitişiğindeki elektrik trafosuna, çaprazdaki kavşağa ve hemen ilerisindeki okula baktı. Her şey bir yapbozun parçaları gibi birbirini tamamlıyor zihninde yer bulmaya çalışıyordu.

Fevzi rutubetli, loş ve küf kokan apartmanın kapısını açıp girdi. Sensörlü lambaların yanıp sönen ışığı altında ilerleyip seslendi “Niye bekliyorsun?” Hala soğuk soğuk terliyordu. Kuruşmuş ağzını açıp yutkundu ve boğuk sesle “Merdivenden çık-sak.” dedi. Fevzi şaşkın bir vaziyette “Beşinci kata!” dedi. Bu tepki karşısında söylediğinin tuhaf kaçtığını anlayıp asansöre yürüdü.

Metal kapı sağlı sollu gerilip açılınca büyük aynalarla kaplanmış asansör kafesine bindiler. Basık tavandaki beyaz ışık aynalardan yansıyor daha da çoğalarak insanın gözünü alıyordu. Aynadaki aksine baktı. Yüzü sararmıştı. Hala soğuk soğuk terleyen alnını eliyle kaşıdı. Geriye yaslandı ve mavi ışıkla aydınlatılmış kabartılı tuşlara baktı. Fevzi beş numaralı olana bastı. Önce hafif bir sarsıntı sonra yükseldiler.

Karanlık bir koridordan ilerleyip on sekiz numaralı çelik kapılı daireye girdiler. İçerisi loştu. Etrafı kasvetli deterjan kokusu ve boğuk bir hava sarmıştı. Antrede üst üste dizilmiş kutular, sağa sola dağılmış kâğıtlar, duvara dikeltilmiş ütü masası, süpürge makinası ve

gelişigüzel bırakılmış temizlik öteberisi vardı.

Lilaya boyanmış salon duvarları gün ışığını emiyor içerisini daha da kasvetli hale getiriyordu. Gri renkli koltukların ortasında demir ayaklı, camdan küçük bir masa, üzerinde abur cubur ambalajları, bitmek üzere konmuş birkaç hukuk kitabı vardı. Karşı duvara LD bir televizyon monte edilmiş, yan tarafında küçük bir kitaplık, içerisindeyse karışık bir şekilde dizilmiş kitaplar vardı.

Elindeki ceketini gelişigüzel koltuğun üzerine bırakıp yanına oturdu ve geriye yaslandı. Başını arkaya atıp derin bir nefes aldı. Tavandaki cam kristallerle süslenmiş avizeye baktı sonra elini terli saçlarının arasına sokup arkaya yatırdı. Tesadüf mü yoksa yazgı mı onu buraya sürüklemişti? Bir anlam veremiyordu.

Fevzi karşiki koltuğa kaykılmış, az önce açtığı klimanın soğuk esintisi altında, ufaktan esneyip tiz bir sesle “Eee yeni büro nasıl, memnun musun?” diye sordu. Hiçbir şey düşünmek ve konuşmak istemediği hâlde zoraki “Eh işte idare ediyoruz. Senin nasıl gidiyor?” diye karşılık verdi. Fevzi suratını ekşitip “Pek istediğim gibi değil. Savcılık sınavı için çalışıyorum.” dedi. O an Fevzi’nin ne dediğini dinlemedi, sadece yüzüne baktı ve derin bir nefes aldı. Ciğerlerindeki havayı boşaltırken düşünceli bir şekilde “Hayırlısı.” dedi ve tekrardan geriye yaslandı. Dimağının derinliklerinden filizlenen düşüncelerden uzaklaşmaya çalıştı. Fakat her çabası onu zihninin derinlik-

lerine itiyor uzaklaşmasına müsaade etmiyordu.

Fevzi durgunluğundan meraklanıp endişeli bir sesle “Niye bu kadar sessizsin?” diye sordu. Bu endişeli soru karşısında geçmişe yoğunlaşmış düşüncelerden sıyrılmaya çalıştı. Başını doğrultup sakın bir tavırla “Bir şeyim yok. Sıcaktan biraz durgunlaştım, ondandır.” dedi. Sonra yerinden kalkıp pencereye doğru yürüdü. Klimanın soğuttuğu cama alnını dayadı. Domino taşları gibi arka arkaya dizilmiş binalara dalgın dalgın baktı. Düzenli aralıklarla aldığı nefesinin buğusu camın üzerinde yanıp sönüyordu. Elini çenesine götürüp kaşıdı.

Bir iki dakika sonra pencereye dayadığı alnını kaldırıp dalgın gözlerini Fevziye çevirdi. Ardından düşünceli bir şekilde başını önüne eğip parke üzerine basan çıplak ve zayıf ayaklarına baktı. Derin bir nefes aldı ve küçük adımlarla salonun ortasına yürüdü. Yüzünü pencere tarafına dönüp kanepenin arkasına yaslandı. Tekrardan derin bir nefes alıp vakur bir sesle konuşmaya başladı.

Bundan hayli sene evvelidi. Karşımızda ardın sıra göğe dikilmiş bu binaların hiçbiri yoktu. Bu ovalık alanda sıralar halinde kayısı ağaçları vardı. Bahara doğru kar ovoidan Beydağları’nın doruklarına çekilip onlara efsunlu ve heybetli bir görüntü verirdi. Karın çekilmesiyle toprak çözülür etrafa sıcak bir buğuyla canlılık yayılırdı. Kayısı ağaçları bahara kucak açıp bütün kış koyunlarında sakladığı domurlarını patlatıp çiçeklerini açardı. Ova baştan sona gelinlik

giymiş bir kadın gibi beyaza bürünür bakir güzelliğini gözler önüne sererdi. Kayısı çiçeğinin şiresini toplayan arıların ve yaza doğru olgunlaşan meyveleri galayan kuşların kanat çırpışının uğultusu tabiatın eşsiz müziğine karışıp muhteşem bir armoni oluştururdu. Güneşin ve toprağın sıcaklığıyla ovayı bir bereket alırdı. Yaz ortasına doğru herkes hasadını toplar tabiatın cömert elinden ekmeğini kazanırdı.

Tabi bu döngü böyle sürmedi. Önce bir söylenti yayıldı sonra belediyeden ekipler geldi. Elllerinde dosyalar, tarlalar ölçüldü ve parsellendi. Kelli felli adamlar yerden yüksek arabalarıyla ev ev dolaştılar. İnsanlar ilkin çekindiler ama sonunda “Ömrünün sonuna kadar kayısı bahçesiyle mi uğraşacaksın? Hep genç kalacak değilsin ya, bir yanar hiç olmaz, oldu mu para etmez, yok beliymiş, bakımıymış, ilaçlamasıymış bir sürü zahmet, boşuna. Ver arazini ne kadarsa al yüzde yirmisini otuzunu. Birine kendin oturur diğerlerini de kiraya verir rahat rahat geçinir gidersin...” diyerek razı geldiler. Çok geçmeden kayısı bahçelerinin dibinden on on beş katlı binalar yükselmeye başladı. Ova elim bir hastalığa tutulmuş gibi cep cep kararmaya başladı.

Durdu. Hafifçe öksürüp boğazını temizledi. Ciğerlerine derin bir nefes çekti ve devam etti.

O zamanlar bende üniversite sınavını yeni kazanmıştım. Cep-te metelik yok. Para kazanmak için tanıdık vasıtasıyla bir tesisatçının yanında gündelikle ça-

lışmaya başlamıştım. Vasıfsız olduğumdan getir götür işlerine bakıyordum. Durmaksızın şantiyeleri dolaşıyor ustalara malzeme yetiştirmeye çalışıyordum. Akşam sekiz dokuza kadar mesaiye kalıyor öğleyin yemek molası haricinde dinlenmeye fırsat bulamıyordum. Eve gittiğimde ayak tabanlarım, ellerim şişmiş ve uyuşmuş olurdu. Yorgun bedenim yatağa uzandığında gözlerimi ertesi gün açardım. Sabahleyin kollarım, kaburgalarım, sırtım üzerinden silindir geçmiş gibi ağırırdı.

Bir sabah erkenden işe gitmiştim. Henüz uykumu üzerimden atamamış pörtlemiş gözlerimi ovalıyordum. O esnada mavi tulumlu yirmili yaşlarda bir gençle karşılaştım. Dudaklarında bir sigara, yanıma yaklaştı. Bir nefes çekip uykulu tiz bir sesle “Elektrikçi Halil’i gördün mü?” diye sordu. Gözlerine uykulu uykulu bakıp düşündüm ve kafamı sağa sola sallayarak “Tanımıyorum.” dedim. Sigarasından bir nefes çekti. Aradığı kişiyi bulamadığından sinirlenmiş olacak ki kendi kendine söylenip gitti. O, yanımdan ayrıldığında iş arkadaşlarımdan biri geldi. Mavi tulumluyu sordu. Söyleyince, Halil ismini bir iki kez tekrarlayıp düşündü. Sonra umursamaz bir tavırla “Boş ver, biz işimize bakalım. Hadi, yukarı çıkalım.” dedi. Asansör boşluğunu geçip merdivenden çıktığımızda burnumuza henüz yayılmaya başlamış bir çürüme kokusu çarptı. Arkadaş burnunu kapatıp bir küfür savurdu ve “Kim bilir hangi köşede geberdi o yoluk kedi.” dedi. Bu kesif

kokusu karşısında elimiz burnumuzda oradan uzaklaştık.

Ertesi gün alt kattaki asansör boşluğunun önünde mavi tulumlu üç kişi gördüm. Elleri burunlarında erkenden çalışmaya başlamışlardı. Uzun boylu olanı dünkü gördüğüm gence “Nerden geliyor bu leş kokusu.” diye sitem etti. Genç elindeki balyozla betonu törpülerken “Bilmiyorum abi ya kedi ya da faredir.” dedi. Onlara yaklaşmadan bir sigara yaktım. Yanımdaki kolona yaslanıp arkadaşlarımı bekledim. Biraz sonra dünkü genç elindeki balyozu asansör boşluğundan aşağı düşürdü. Uzun boylu olanı hidetlenerek “Nasıl becerdin?” diye çıkıştı. Genç vakit kaybetmeden aşağı indi. İner inmez “Abi burası çok karanlık.” diye bağırdı. Yukarıdakiler “Sana fener mi bulalım burada?” diyerek tepki gösterdi. Sonra uzun olanı “Bekle, çakmak işimizi görür herhâlde.” dedi ve aşağı indi. Oda indikten bir iki dakika sonra korku dolu bir sesle “Ali çabuk aşağı gel.” diye diğer mavi tulumluya bağırdı.

Meraklandım. Ne olduğunu anlamak için çalıştıkları yere gidip aşağıya kulak kesildim. Fakat kesik ve boğuk seslerden

başka bir şey işitilmiyordu. Bir anda merakım söndü. “Aman, ne olacak?” diye söylenip yerime döndüm.

Biraz sonra mavi tulumlular kafası arkaya düşmüş sıırsıklam bir ceset sürükleyip getirdiler. Karşıdaki beton zeminin üzerine bırakıp korkuyla geri çekildiler. Hepsinin dili tutulmuş, benzi sararmıştı. Cesede dehşetle bakıyorlardı. O an bende onlar gibi sarsılmış, dehşete kapılmıştım. Ani bir gerilime çarpılmış gibi nefesim hızlanmış, kalbimin her atışını kafamın çeperlerinde hissediyordum. Ellerim ve dizlerim titremeye başlamış olduğum yere çökmüştüm. Hayatımda ilk kez ölü görüyordum.

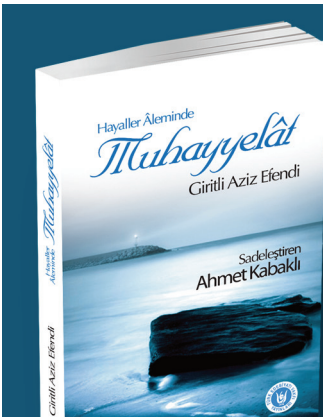
Yüzü morarmış, avurtları çökmüş ve burnunun üzerinde bir yara açılmıştı. Yarı açık, gözlerinin beyazından gün ışığı şavkıyordu. Diken diken uzamış sakalları ve dağınık saçlarının arasına çimentoyle kum birikmişti. Gömleğinin üst düğmeleri açılmış göğsündeki kıllar morarmış derisine yapışmıştı. Ciğerleri suyla dolmuş, karnı şişmişti. Kolları iki yana açılmış, ayakkabılarından biri düşmüştü. Ayağındaki pantolon aşağıya çekilmiş, korkunç cesede acınacak bir görüntü vermişti.

O anki şaşkınlıkta gözüme çarpan ilk şey arka ayaklarının üzerine çömelmiş yerde yatan cesedi seyreden yoluk bir kedi idi.

Birkaç dakika sonra dünkü genç korkulu bir sesle “Elektrikçi Halil?” dedi ve yutkundü. Uzun boylu mavi tulumlu şaşkınlığından sıyrılıp hemen polisi aradı. Telefonu kapattıktan sonra etraftan birkaç tane boş çimento torbası getirip cesedin üzerine örttü. Beş on dakikaya kalmadan polis geldi. Bizi hemen oradan uzaklaştırdı ve etrafı çevirip binaya giriş çıkışı yasakladı.

Fevzi gayet sakin bir şekilde “Hayat işte.” dedi ve ekledi “Peki nasıl olmuş?” Yüzünü Fevzi’ye çevirip “Sekiz ya da dokuzuncu katın asansör boşluğundan bodrumdaki su birikintisine düşmüş.” diyerek karşılık verdi.

Fevzi elini karnında gezdirip düşündü. Ağzını açıp geniş geniş esnedi. Esnerken genzinden boğuk ve kesik bir sesle “Peki nerde oldu bu olay?” diye sordu. Bakışlarını küçük yeşil gözlere sabitledi ve durgun bir sesle “Bu binada.” dedi. Fevzi bu cevap karşısında şaşkın şaşkın baktı ve bir iki kez ağzını açıp yutkundü. ❷

Giritli Aziz Efendi Hayaller Âleminde MUHAYYELÂT

Bundan 250 sene kadar önce, 1769 yılında kaleme alınan Muhayyelât, bütün Tanzimat edebiyatını ve o günden bugüne kadarki edebî verimlerimizi etkilemiş değerli bir eserdir. Doğu ile Batı hikâye ve romancılığı birleştiren vazgeçilmez bir edebiyat klâşîğimidir.

Hayal ile gerçeğin kol kola yürüdüğü bu harikulâde hikâyelerde biz insanların bütün ruh dünyası yansıtılır. Ahmet Kabaklı'nın sadeleştirdiği Muhayyelât okuyucusuna çok zevkli anlar geçirecek, hem hüylara daldırtacak, hem de düşündürtecektir.

YEMENİ

Almira KOÇ / hikâye

ELMALI KÖYÜNE AİT ESKİ BİR ÂDETTİ BU; GELİNLİK ÇAĞINDAKİ KIZLAR HİDİRELLEZ GELDİĞİ VAKİT ÇEŞİTLİ YEMEKLER YAPAR VE BUNLARDAN BİR PARÇA DAMA KOYARLARDI. DAHA SONRA BEKLERLER VE BİR KARGANIN O YEMEĞİ ALIP UÇMASI İÇİN DAMI GÖZLERLERDİ. İNANIŞLARINA GÖRE KARGA HANGİ YÖNE UÇARSA, YEMEĞİ YAPAN KIZ DA O YÖNE GELİN GİDERDİ.

Yeşillikler içindeki Elmalı köyü, adım başına konulan renkli kâğıttan fenerleri ve çeşitli süslerle donatılan sokaklarıyla adeta film mekânlarını andırıyordu. Bahçelerdeki çardaklar donatılmış, ağaçlar budanmış, rengârenk çiçekler baharın mis kokusunu etrafa saçmaya başlamışlardı. Köyün insanları da bu huzurlu ortamdan ve yaklaşan Hıdırellez'den olacak, oldukça heyecanlı ve şen şakrak bir biçimde birbirleriyle şakalaşıyor, keyifli vakitler geçiriyorlardı. Hıdırellez bu köyde üç gün boyunca kutlanır ve tam bir festival havasında geçerdi. Meydanda gece boyunca sönmeyecek büyük ateşler yakılır, genç delikanlılar ve kızlar dileklerine sımsıkı tutunarak korkusuzca ateşin üstünden atarlardı. Herkes üze-

rine en yeni ya da temiz kıyafetlerini giyer oyunlar oynar, şarkılar söylerdi. Bayram tam anlamıyla yaşanır ve kutlanırdı. Hıdırellez'den günler önce gelinlik çağındaki kızlar bir araya toplanır güle oynaya şakalaşarak çeşitli yemekler yaparlardı. Böyle zamanlarda çeşme başlarında ya da evlerin avlularında bulunan gelinlik çağındaki kızların gülüşmelerini ve konuşmalarını duymak mümkündü.

Aslı, “Geçen sene Mahi çörek yapmıştı da batıya gitmişti değil mi?” diye sorunca kalanlar gülüşmüştü. Herkes onun Elmalı'nın batısında kalan köydeki bir delikanlıya vurulduğunu biliyordu. “He ya nar gibi kızarmış çörekler yapmıştı hem de.” dediler. Aslı kızların alaylarına aldırmadan yapacağı çöreğin hayalini kurarken bir yandan da

hayatında yalnız bir kez gördüğü o delikanlıyı düşünüyordu. Elin-den gelenin en iyisini yapacaktı. O bunları düşünürken diğer kızlar da ne yemek yapacaklarını tartışıyorlardı. Aynı yemeği yapmamak için verdikleri kararın sonucunda uzun süren tartışmalarla herkes yapacağı şeyi seçmiş ve kolları sıvamaya başlamıştı. Zaman geçtikçe avluda yapılan yemeklerin kokuları birbirine karışmaya başlamış, baharatlı yemeklerle kızaran hamurların kokusu misk gibi etrafı sarmıştı. Ateşin karşısında verdikleri emeklerden dolayı hafifçe terleyen ve kızaran kızlar tatlı hayallere dalmıştı. Aslı da bu süreçte defalarca hamur yoğurmuş, hayaline ulaşmak için titiz davranmış, tatmin olana kadar defalarca denemiş ve en sonunda istediği gibi çörek ya-

pabilmişti. Kızlar yaptıkları yemekleri alıp evlerine dağılmışlardı, hepsini tatlı bir heyecan sarmıştı. O gün Hıdırellez'in birinci günüydü. Aslı da çöreklerini almış, en sevdiği al pullu beyaz yemenisinin içine birkaç tane koymuş, hafifçe bağlamış ve damdaki yerine bırakmıştı. Şimdi sıra, beklemekteydi. Elmalı köyüne ait eski bir âdetti bu; gelinlik çağındaki kızlar Hıdırellez geldiği vakit çeşitli yemekler yapar ve bunlardan bir parça dama koyarlardı. Daha sonra beklerler ve bir karganın o yemeği alıp uçuşması için damı gözlerlerdi. İnânışlarına göre karga hangi yöne uçarsa, yemeği yapan kız da o yöne gelin giderdi. İşte Aslı da bu âdetin heyecanı ile gece uyu-yamamış, gözüne uyku girmemişti. Sabah olunca da ilk işi dama bakmak olmuştu. Yemenisi hâlâ yerinde duruyordu. Kargayı kaçırmamıştı, hâlâ umudu vardı. Ama ya karga çöregini hiçbir yere götürmezse? O gün de annesi ve arkadaşla-

rıyla beraber baharın gelişini kutlamış, şarkılar söylemiş ve oyunlar oynamışlardı. Gece de ne kadar beklerse beklesin karga onların damına uğramamıştı. Oysa günün ilerleyen saatlerinde arkadaşlarından haberlerini almaya başlamıştı. Zehra'nın yaptığı gözlemeler mor başörtüsünün içinde güneye doğru uçmuş, Nisa'nın irmik helvası doğuya doğru kanatlanmıştı. Fatma'nın sarı yazmasına koyduğu börek de batıya doğru yol almıştı. Belki de karga bu yıl ona uğramayacaktı. O zaman kim gelirse gelsin, gelen o delikanlı olmazsa varmayacaktı kimseye ya da belki kimse gelmezdi. Gelmezse iyi ya bir sene daha beklerdi. Üçüncü gün dayanamamış, uykuya yenik düşmüştü. Sabah gözlerini açınca heyecanla dama çıkmış ve yemenisinin yerinde olmadığını görmüştü. Annesi gece karganın sesini duyduğunu kapıya çıkınca kuzeye doğru uçuşunu söylemişti. "Kısmet bu ya, bekleyip göreceğiz bakalım Aslım." de-

mişti gülümseyerek. Bunları söylerken kuzeydeki Ahmet Paşa'nın konağı, Salih Ağa'nın evi ve daha nicesinin oğulları aklından birer birer geçmişti. Koskoca devletin en önemli beylerinden, paşalarından bazıları oturmuyor muydu o tarafta? Kim bilir hangisinin oğlu güzeller güzeli kızının kısmetiydi? Aslı sessizce başını eğmiş annesini dinliyordu. Annesi konuşmaya devam ederken dolan gözleri umutla beklediği sevdiğinin olduğu yöne baktı, belki de annesi yanlış görmüştü. O gün Elmalı köyünün meydanında yakılan koca ateşten de atlamış, kalbinin derinliklerinden dileğine sarılmıştı. Ertesi gün al pullu beyaz yemenisinin bir benzerini dikmeye başlamıştı. Başlamasına başlamıştı da kader bu ya, beklediği delikanlıya varamadan, başladığı yemenisini bitiremeden, uykuya yattığı gibi kalkamamıştı. Kalbi tüm bu heyecana ve beklentiye dayanamamış, annesinin "Kızım!" diye seslenişlerini de arkadaşlarının "Aslı!" diye bağırışlarını da duyamamıştı. İncecik bedeninin konduğu tabutun başına yarım kalan al pullu yemenisini asmışlar, mezarlığa doğru götürüyorlardı Aslı'yı. Mezarlığa vardıklarında, gördükleri karşısında toprağın altında yatan yüzlerce insanın sessizliği çökmüştü omuzlarına. Aslı'nın gömüleceği yerin üç metre ilerisindeki mezarda, yemenisi onu bekliyordu, mezar taşında sevdiğinin adıyla. ❧

GURME GEZİDEN KÜLTÜR ZENGİNLİĞİNE

Merve KÖKEN / gezi

TARİHİ BİR MEKÂNDAN GEZERKEN MUTLAKA O TARİHİ MEKÂNA DOKUNURUM. BUNUN SEBEBİ İSE BENDEN ÖNCE BURADA VAR OLMUŞ İNSANLARIN AYNI YERE DOKUNMUŞ OLMA İHTİMALİDİR. O AN RUHLARIMIZIN BİR ÖZDEŞİM KURDUĞUNU HAYAL EDER HUZUR BULURUM.

*“Yemek yemek üzerine ne düşünürsünüz bilmem
Ama kahvaltının mutlulukla bir ilgisi olmalı.”*

Cemal Süreya

Belki de bu dizelerin verdiği ilhamla kahvaltıya anlamlar yükleriz. Pazar kahvaltılarımızı üst seviye bir özenle hazırlayıp sevdiklerimizle bu anları paylaşmak isteriz. Yöresel ve özgün bir tat ararız belki de. Damakta iz bırakacak bir lezzet bize bir şeyler hatırlatsın isteriz belki de. Hani anneannemizin, babaannemizin yaptığı küçükken ağzımıza tıktırılan bir reçel vardır ya belki de o günleri hatırlayıp mutlu olalım diyedir bütün bu çaba. Ben de bütün bu düşüncelerle yoğurulmuş bilinçaltımın etkisiyle Ağrı’da devam eden yolculuğumu Van’da sonlandırmak istedim. Madem evden o kadar uzaklaşmıştım Van’a uğramamayı hem kendime hem bölgeye bir haksızlık olarak dü-

şündüm. Akşam uçağında yerimi ayırttım aynı günün sabahı ise gerekeni yaparak gün doğarken yola çıktım. Sadece kahvaltı için uğradığım bu güzergâh, belleğimde yerini güzel deneyimlere bıraktı.

Çok erken bir vakitte otogarda aldım soluğu. Madem Van’a gidiyordum kahvaltı zamanında orada olmalıydım. Uykudan feragat etmeye değer yolculuğumda uyku ile uyanıklık arası o hâlde camdan baktığımda onu gördüm. Sonsuz maviliğiyle karşımda belirmişti. Gökyüzünün mavilik tonu ile onun maviliği birbirine karışmamış ufuk çizgisi renk tonajlarını keskin bir şekilde birbirinden ayırmıştı. Bu berrak maviliği bünyesinde barındıran karşımdaki görüntü nasıl “göl”

olarak tabir edilebilirdi? Karşımda uçsuz bucaksız, karşısı görünmeyen okyanus heybetiyle Van Gölü duruyordu. Ancak bu coğrafi terimi kendisine yakıştıramadım. Zaten yörede göl değil, deniz olarak bilindiğini birkaç saat sonra öğrenecektim. Şimdilik renklerin tadını çıkartmanın sırasıydı, ben de öyle yaptım. Bir yandan ufka doğru bakarken aynı anda dünyanın ne kadar büyük olduğunu ve yeryüzünün bizi ne kadar güzel görüntülerle kutsadığını düşündüm. Hayat gerçekten iliklerimizde hissederek yaşanması gereken bir armağandı. Ben de bana sunulan bu armağanın tadına bakmak için bu yöntemi seçmişim. Otobüsten inip Edremit’e ulaştığımda ise bana sunulan diğer armağanlarla bü-

tünleşmek için can atıyordum. Karnım çok acıkmıştı ve ben kahvaltı için Van'daydım. "Süt-çü" ismiyle bilinen o bereketli mekâna ulaştığımda ise kendimi kaybettiğimi söyleyebilirim. Yediğim içtiğim benim olsun elbette gezdiğimi gördüğümü anlatacağım. Ancak yolu bu yöreye düşenlerin mutlaka buraya uğramasını temenni etmek de boynumun borcudur diye düşünüyorum. Buraya kadar gelmiş insanlara ceviz reçelini, çeşit çeşit peynirleri, farklı aperitifleri önermemin bir sakıncası yoktur diye umuyorum. Koskoca şehri sadece kahvaltı yapmak için gezdiğim sanılmasın. Van benim beklentilerimin çok üstünde gelişmiş bir şehir. Depremin yaralarını sarmış, tiyatro kafeleri, şiir dinletileri, oyun atölyeleri, çocuk eğitim merkezleri ile

tam anlamıyla gelişmiş bir şehir olma yolunda ilerliyor. Üstelik şehrin entelektüel kesimi kafeler sokağına sürekli yeni bir soluk getirmek için uğraşıyor. İran'a yakınlığı açısından ise molla rejiminden bunalanların nefes alması için bulunmaz fırsat. Burası İranlılar için bir rahatlama merkezi. Şehri gezerken adım başı İranlı turistlere rastlamanız mümkün. Bana kalırsa şehrin tadını da onlar çıkartıyor. Buna kesin kararımı Tatvan üzerinden tekneyle Akdamar Adası'na ulaştığımda verdiğimi söyleyebilirim. Adanın kenarına kurulmuş şezlonglarda güneşlenen turistler, ülkemizin tadını bizden daha iyi çıkartıyor bana kalırsa. Bu mavilik, bu temiz ve tatlı su vatandaşlarımızın çoğu tarafından bilinmezken İranlı turistler serinlemenin yolunu bu şekilde bulmuş. Aynı

zamanda tarihî adaya da bizden daha çok hâkimler diyebilirim. Akdamar Adası ve Akdamar Kilisesi'ni ziyaret eden kesimde Türk turistin yok denecek kadar az olması bunun acı bir göstergesi. Hep söylediğim bir şey var mükemmel bir ülkede yaşıyoruz ben de bunun kanıtı olan yörelere ayak basmanın mutluluğunu paylaşmaktan onur duyuyorum. Akdamar Kilisesi ise inancın insan ruhunu nasıl etkilediğinin en büyük göstergesi. Düşünsenize yüzlerce yıl evvel ulaşım imkânları bu kadar elverişli değilken bile insanlar inançları için küçücük bir adacığa bir manastır ve bir kilise dikmiş. Üstüne üstlük bu kiliseyi çepeçevre saracak nitelikte figürlerle dinî hikâyelerini aktarmışlar. Kilisenin etrafını saran kabartmaların bir öyküsü var. İçerisi ise şu an

yıpranmış dahi olsalar fresklerle örülü. İnancını sanatla aktarmayı seçen Keşiş Manuel'in ince ruhuna hayran olmamak elde değil. Bu ince ruha ev sahipliği yapmış mekânda dolaşmak yolculuğumu anlamlı kılıyor. Tarihi bir mekânda gezerken mutlaka o tarihi mekâna dokunurum. Bunun sebebi ise benden önce burada var olmuş insanların aynı yere dokunmuş olma ihtimalidir. O an ruhlarımızın bir özdeşim kurduğunu hayal eder huzur bulurum. Burada da görevimi ifa ettikten sonra Akdamar Adası ile vedalaşıyorum. Daha çok vakit geçirmek istesem de vaktim kısıtlı olduğundan ilk tekne ile Tatvan'a oradan da Van mer-

keze ulaşıyorum. Buraya kadar gelmişken dünyanın hayran olduğu Van kedilerini görmeden dönmem mümkün değil elbette. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'nin büyük özenle oluşturduğu Kedi Evi'ne büyük bir heyecanla ulaşıyorum. Bir miktar mama bağışıyla bembeyaz tüylü mavi yeşil gözlü dünya tatlısı bir sürü kedinin sizi karşıladığını düşünün. Kucağınıza daimi olarak bir beyaz yumak aldığınızı, öptüğünüzü, kokladığınızı düşünün. Bu tarif edilemez huzurla doluyor bütün ruhum. İşte bana yeryüzünde cennet hissini yaşatan anlardan birini de zihnime kazıyarak kedileri sevmeye, öpmeye doyamıyo-

rum. Burada zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan baya zaman harcıyorum. Çoğalmaları sağlıklı yaşamaları beslenmeleri için gerekli özeni gösteren personele teşekkürlerimi ilettikten sonra buradan da ayrılıyorum. Kahvaltımı o kadar yoğun yapmışım ki akşam olmasına rağmen aklıma yemek yemek gelmiyor. Ancak çarşıdan almam gereken otlu peyniri almadan bu şehirden ayrılamayacağım için çarşıya uğrayıp havaalanına doğru yol alıyorum. Doğu şehirlerinin üçünü gördüğüm için mutluyum. Üstelik bu macerayı tek başıma yaşadım. Bu serüvenim sona ererken yeni yolculuklar için rota belirlemeyi ihmal etmiyorum. ❗

BİR EYLÜL SABAHİ

Kurtuluş BAŞTİMAR / hikâye

TABUREDE OTURUP ÇAYINI İÇERKEN GÖZÜ TAVANDAKİ KOLONA YAZILMIŞ OLAN “SAYILI GÜNÜN ÖMRÜ AZ OLUR.” YAZISINA TAKILMIŞTI. YILLARDIR BAKARDI O YAZIYA. ŞİMDİ İSE DAHA BİR SEVİNÇLE BAKIYOR, İÇİ UMUT VE GÜZELLİKLERLE DOLUP TAŞIYORDU.

G ünün ilk ışıkları, ranzasının baş kısmının dayandığı duvara vururdu her sabah. O günkü nöbetçi mahkûmlardan Veysel çay demliyordu. Bakır çaydanlıktan çıkan buhar, mahkûmların kimi zaman özlem dolu, kimi zaman umutlu, kimi zaman da umutsuz bakışlarına ev sahipliği yapan koğuş tavanında yok olurdu. Sekiz yıl önce, hapse girdiği ilk günün sabahındaki eda ile doğruldu yatağından. Güneş ışıkları, başucunda duran kızının resmine dokunup geçmişti, tıpkı güzel ve neşeli günlerin kendisine ve ailesine dokunup geçtiği gibi. Bu resmi ona, bir zamanlar kızını kötü yola düşmekten kurtardığı için kendisine bir ömür boyu minnet duyan Metin bulup getirmişti. Kızının resminin hemen yanında duran takvim 12 Temmuz 1978 tarihini gösteriyordu.

Ranzasından inerken –her zaman olduğu gibi– alt yatakta uyuyan mahkûmun başına dokunmamak için büyük bir özenle ranzanın demirine basarak yere indi. Demir dolabından havlu ve sabunu çıkarmak için boynuna astığı anahtarı çıkardı. Kale kilidini andıran kilidi bıkılmış bir insan edasıyla açtı. Koskoca sekiz yıl geride

kalmış, geçen yıllar saçlarına karlar yağdırmıştı. Yarı uykulu yarı uyanık bir halde elini yüzünü yıkamaya giderken Veysel’le bir iki kelam etmeyi ihmal etmedi.

“Günaydın Veysel Ağabey, çay sırası sende anlaşılan?”

“Günaydın Ahmet, öyle valla. Allah bir daha düşürmesin. Bu aramızda son günün.”

“Evet, Veysel Ağabey bir yanım bayram ediyor çıkacağım için –hoş dışarıda bekleyenim de yok ya, bir kızımдан ayrı. Bir yandan da üzülüyorum senin gibi bir dostu bu dört duvar arasında bırakacağım için.”

“Hadi düşünme beni, sen keyfine bak. Biz de çıkacağız elbet bu gâvur ölüsü mahpushaneden.”

Ahmet elini yüzün yıkadı. Sekiz yıl boyunca her gün baktığı puslu aynaya son kez bakıyordu. Geri dönüp üzerini giymeye başladı. Gömleğinin düğmelerini iliklerken gözleri dolaptaki günlüğüne ilişti. İlk yıllar yazmış daha sonra hapiste her gün nerdeyse aynı olduğundan bırakmıştı. Uzanıp günlüğü aldı ve yatağının üzerine bıraktı. Dolabı kilitledi ve emin olmak için kontrol etti. Daha sonra koğuşun ortasında duran tahta masalar ve

sandalyelerden oluşan ve köy kahvesini andıran ortak alana geçti. Günlüğünü açıp okumaya başladı. Eski kabadayılıklarını anlattığı ve önünde kimsenin durmadığı o yılları derin derin iç çekerek okudu. O kadar dalmıştı ki Veysel'in çay getirip omzuna dokunduğunu bile fark etmemişti. Veysel'in ikinci dokunuşuyla irkildi.

"Sen miydin Veysel Ağabey..."

"Ne bu dalgınlık Ahmet, bayram edeceğin yerde?"

"Dalmışım Ağabey. Yıllar önce karaladığım defteri bulunca eskilere gittim."

"Artık bırak bu işleri Ahmet, kızın yıllarca babasız kaldı. İnşallah düşmezsin bir daha bu ralara."

"İnşallah, Veysel Ağabey."

Kendisine getirilen çayı yudumlamaya başladı. O sırada mahkûmlar yeni yeni uyanıyorlardı. Uyanan mahkûmlardan bazıları, yıllardır özenerek ve büyük bir sabır örneğiyle yaptıkları el işlerine koyulurlardı her sabah. Kimi gemi kimi de boncuklardan hediyecek eşyalar yapıyordu. Farklı farklı eşyalar yapsalar da hepsinin ortak bir amacı vardı: Çektikleri cezayı törpülemek. Zamanın yonttuğu insan değil, zamanı yontan insan kafilesi gibiydiler adeta. Bunca çalışkan insanın arasında Ahmet ise sekiz yılını kendisine ait küçük bir yer masası ve sayısız kitapla geçirmişti. Her sabah uyanır uyanmaz bir şeyler atıştırdıktan sonra, yer masasını yatağının üzerine koyar bağdaş kurarak hiç bıkmadan usanmadan kitaplar okurdu. Farklı ülkelerde ve farklı insanlar arasında hiçbir engelle takılmadan dolaşmanın ancak kitaplarla mümkün olduğunu hapishane hayatı öğretmişti ona. Okuduğu kitapları diğer mahkûmlarla da paylaşırdı. Kitaplarla dört duvar arasında olmasına rağmen çok fazla yer dolaşmış, çok fazla insan ve hayat tanımıştı. Dışarıdayken vurup kıran ve herkesi haraca kesen o delikanlı gitmiş, yerine insanları tanımaya kendini adanmış bir kitap aşığı gelmişti. Anadolu insanının portresi, sekiz yılını geçirdiği bu hapishanede kafasına çizilmişti. Ahmet'e göre, hapishaneler birer laboratuardı. Sanki çok farklı düşünce ve nitelikteki insanları, belli bir sisteme göre toplamışlardı. İnsanları tanımış ve onlarla nasıl iletişim kurması gerektiğini öğrenmişti.

Dışarıda görmeyi umut ettiği hayatı düşlerken, bardağındaki çayın bittiğini fark etmeden bir daha dikti kafaya, daha sonra etrafına mahcup bir edayla bakarak yavaşça tabağına bıraktı. Hapisteyken en çok güvenip sevdiği, can arkadaşı Habib'e gözü ilişti. Yarısına kadar su inmiş ve sararmış duvarların kesiştiği köşedeki ranzada, alt tarafta yatıyordu. Geniş omuzlarına attığı siyah ceket ve elinden hiç bırakmadığı tesbihini oturduğu masadan alarak çay ocağına doğru yöneldi. Bir çay daha içmek istemişti. Koğuşun ortasında gezerken, uzun boyu ve geniş adımları, düzenli ve temiz giyinişi, uzun ve iki yana ayırarak taradığı saçları ile bütün koğuşun sevip saydığı yakışıklı bir insan olmuştu. Ocaktan çayını aldı, sırdaşı Habib'in yanına vardı. Bir tabure çekti yatağının yanına ve oturdu. Çayını, beton zemine koydu. Arkadaşı ellerini kafasının arkasında birleştirmiş ve kafasını hafifçe Ahmet'in oturduğu yana çevirmiş, sırtüstü uyuyordu. Ahmet yüzünde bir gülümsemeyle dokundu.

"Habib, Habib! Kalk ya kardeşim, iki laflayalım."

"Vay kardeşim benim, uyku tutmadı değil mi? Eee, yarın yolcusun. Ben olsam ben de uyuyamam."

"Sen de bitirdin be Habib, şurada iki yıl sonra sen de çıkıyorsun. O bitmeyen yıllardan şimdi iki yıl kaldı işte."

"Haklısın, ben elimi yüzümü yıkayıp geliyorum."

"Dikkatli ol, çayımı devirme terliklerini giyerken." dedi Ahmet gülümseyerek.

Taburede oturup çayını içerken gözü tavanındaki kolona yazılmış olan "Sayılı günün ömrü az olur." yazısına takılmıştı. Yıllardır bakardı o yazıya. Şimdi ise daha bir sevinçle bakıyor, içi umut ve güzelliklerle dolup taşıyordu. Habib üzerini giydikten sonra ocağın karşısındaki masaya oturdular ve birbirlerine bir şey söylemeden belli bir süre bakiştılar. Her ikisi de adeta konuşmadan çoğu şeyi anlatmışlardı. Bazen ardı ardına kurulan cümleler, suskunluğun ve gönülden bir bakışın anlattığını anlatamaz. Tam o sırada, ahşap oyuncacılığıyla namı tüm hapishaneye yayılmış olan Nazmi de bir sandalye çekip oturdu. Kısa saçlı, hafif kambur, kara gözlü, herkesin göz ucuyla baktığı bu adam çok zarif mobilyalar yapıyor ve

PÜR VEDA

Songül BOZKURT / hikâye

KARŞIMDA TRENİN AĞIR YÜK İÇİN AYRILMIŞ VAGONU DURUYORDU. İÇERDEN GELEN SESLER KESİLMİŞTİ. KESKİN BİR DÜDÜK SESİ İLE BÖLÜNDÜ SESSİZLİK. KULAĞIMI ACITAN GÜRÜLTÜLÜ SES TRENİN KALKACAĞINI İŞARET EDİYORDU.

Trenin geçişinden esen sert rüzgârla tüylerim diken diken oldu. Kafamı çevirip rüzgârın beraberrinde getirdiği tozlara karşı gözlerimi korudum. Tren bu durağı es geçip yoluna devam etmişti.

Kucağımdaki çantamı sırtıma taktım. Öbür çantayı da bir tarafından yarım yamalak tutup sırt dayamak için bile yeri olmayan, yanları beton oturma yeri demirden yapılma bankın üzerine koydum. Bineceğim trene ne kadar kaldığına baktım. Titrek bir şekilde hareket eden ibre yaklaşık bir saatin kaldığını gösteriyordu. Henüz bilet almamıştım. Kaçınılmaz sona yaklaşırken bilet gişesine yürüdüm. Her adımı attığımda izlediğim fayansa ben-

zer yol geriye gidiyordu sanki. Derin nefes alıp karşıya bakarak yürümeye başladım. Gişedeki adam beni, gülümseyerek karşıladı.

–Ankara için bilet rica edecektim, dedim.

Kafasını sallayarak alt çekmecedan bir şey çıkardı.

–Saat kaç için olsun efendim?

–Sekiz buçuğa, bir standart bilet istiyorum, dedim usulca.

Bileti buldu. Damgasını bastı. Damganın basılış sesinden aldığım hazla birlikte cüzdanımı çıkardım; köşeye sıkışıp buruş buruş olmuş 100 TL'yi aldım. Biletle birlikte 30 TL'yi de para üstü olarak verdi adam. Teşekkür edip az önce oturduğum banka geçtim. Bilerek bu saati

seçmiştim. Aslında daha da erken olabilirdi ama rahatıma pek bir düşkün olduğumdan kendime bir saat fazla uyuma izni verdim. İnsanların gürültüsünü çekemezdim. Vedalaşırken sarılmalar, gözyaşları, özlem, kavuşma... Bu kadar duygu bana fazla gelirdi. Bir tren yaklaşıyordu. Yaklaştı, hızını düşürdü ve demirli yol trenin tekerlerinin sürtünmesiyle müthiş bir ses kopartarak treni durdurdu. İçinden çıkan üniformalı görevli etrafı kolaçan ettikten sonra şapkasını çıkardı.

–Hamdi ağabey kaç dakika var? diye sordu.

Beni görmemiş olacak ki bu kadar rahat davranıyordu. Hızlıca gardan içeri girdi. Karşımda trenin ağır yük için ayrılmış

isteyenlere satıyordu. Kulağında çizim kalem, kareli gömleğinde talaş parçaları hiç eksik olmazdı. Kimse onunla fazla konuşmazdı, çünkü sohbet etmeyi pek bilmez ve içine kapanmayı konuşmaya tercih etmişti. Bundan dolayı onu bu koşu sadece Ahmet dinler ve konuştururdu. Çoğu zaman söyleyemediklerini, hayal ettiklerini hep yaptığı mobilyalara nakış nakış işlerdi. Yediği cezayı bitirip dışarı çıktığında beklediği dünyayı anlamak ya da okumak için onun fikirlerini, yaptığı ahşap eserlere bakmak yeterliydi. Ocaktaki Veysele dönüp bir çay vermesini rica etti. Çok demli çay içerdi. Hayat kadar acıydı onun çayı ve içine attığı bir şeker o acı çayın içinde çözülüp yiterdi, tıpkı küçük mutlulukların kocaman ve acı bir hayat içinde yitip gitmesi gibi. İnsanlarla çok

konuşmaz, konuştuğu zaman ise dik bakardı insanların yüzüne. Çok severek yaptığı işlerden biri de paslı demir parmaklıklı pencerede bir saksı içinde yetiştirdiği çiçekleri bir anne şefkati göstererek sulamaktı. Yetiştirdiği çiçekleri sulayıp sevgisi ile beslerken, içindeki insan sevgisini ve umudunu da azimle sulayarak büyütmişti. Böylece bir günü on güne denk olan bu dört duvar arasında hayata tutunmuştu. Ahmet ve Habib'in oturduğu masaya çayı geldiğinde ince belli bardağın altını plastik tabağa silerek yudumladı ve tahta masanın üzerine bıraktı. Daha sonra Ahmet'e döndü.

“Hadi gözün aydın Ahmet kardeşim, bu son günün bu aramızda. İnşallah buralara bir daha düşmezsin. Herkesin hikâyesi belli, içerde olmanın övünülecek bir yanı yok ama bu koşu yatanların

vagonu duruyordu. İçerden gelen sesler kesilmişti. Keskin bir düdüğü sesi ile bölündü sessizlik. Kulağımı acıtan gürültülü ses trenin kalkacağını işaret ediyordu. İçerden yine sesler gelmeye başladı.

–Tamam, kardeşim zaten gideceğiz oraya, dedi.

Sonra bir duraksadı.

–Kızım sen nereye gideceksin?

Yüzüne bakıp gülümsedim:

–Ankara trenini bekliyorum.

Sağ taraftan gelen aile gözümü çarptı. Bitkin duran ama otoritesini kaybetmemeye çalışan bir baba, kızının koluna girmiş sarmaş dolaş yürüyen bir anne, bir elinde tekerlekli yeşil bir bavul olan genç, sırtında kocaman çantasıyla yürüyen abla... Kaderi büyük ihtimal benimle aynı olan bu kız, kim bilir nereye gidecekti.

Giden trenin arkasından baktım. Kız Kırıkkale'ye giden trene bindi. Kız trene binene kadar ağlayan anne tren hareket edince sustu. Kızı trene yerleşmeden alnından kokusunu içine

çeke çeke öpen babanın gözünden bir damla yaş düştü. Dönüp arkalarını gittiler. Yine yalnız başıma kaldığım bu yer, doğduğum büyüdüğüm şehirden ayrılmadan gördüğüm son yer olacaktı. İki çantamı da bırakıp ayağa kalktım. Ayağımdaki ayakkabının topuk sesiyle her adımda uyarılarak saatin olduğu yere gittim. Yarım saatim kalmıştı. 'Tren şimdi gelir.' diye düşündükten sonra yerime giderken karşıdan üstü başı eskimiş, elinde bir kutu, ayağında parmak arası terlikleri olan bir çocuğu gördüm. Yere bir şey serdi, kutusunu önüne koydu. Oturdu ve beklemeye başladı. Belki insanların gelip ona acımasını ve mendillerini almalarını, belki de gözyaşlarını silmek için gelmelerini bekledi.

Oturduğum banka geri döndüm. Beklemeye devam ettim. Çantamın ön kısmını gözden geçirdim. Unuttuğum bir şey var mıydı? Yüksek bir ses yaklaşılmaya başladı. Zaman geliyordu. Tüm eşyalarımı almıştım. Ayağa kalktım. Demir yolun

ucuna kadar gittim. Sınırdaki duruyordum. Valizin halatlarını bıraktım. Yere düşüş sesiyle ırkıldım. Gidiyordum.

"Aman canım nasıl olsa geri döneceğim." diye düşünsem de o dönene kadar ki süre bile özlemi ücra noktalarda hissetmemi sağlayacaktı. Sırt çantamın omzumun alt kısmıyla bitişik yerlerini tuttum ve sıktım. Tren yaklaştı. Gözlerimi sıkıca kapattım. Yaklaşan rüzgârla vücudum hafif sallandı. Trenin gelişini yüzüme çarpan sert hava ile anladım. Yere bıraktığım valizin halatlarını tekrar tuttum ve kaldırdım. Kapılar açıldı; görevli dışarı çıktı. Kafasını hafifçe öne doğru eğerek selam verdi. Trene bindim, koltuğumu buldum. Yaklaşık bir buçuk saat sonra yeni evimde olacaktım.

Biletleri kesmek için görevli geldi. Yine o bilet keşiş sesiyle huzur bulurken yerime iyice yerleştim. Son kez camdan baktım. Memleketime veda ettim. Anneme, babama veda ettim. Trenin düdüğü içimi yakan bir şekilde bağırdı. ■

hiçbiri yüz kızartıcı suçlardan yatmıyor. Onurlu duruşunun bedelini ödeyenler, onursuz yaşanmaz diye adam vuranlar var. Ama senin hikâyen başka Ahmet... Sen kabadayılığı, o deli yıllarını ardında bıraktın, inandığın değerler için vurdun vuruldun. Sana tavsiyem buradan çıkınca hayatında temiz bir sayfa aç. Onurlu duruşunla, namusunla ve o güzel gönlünden gelen muhabbetle doldur o temiz sayfayı."

Bu konuşma onun bunca yıldır yaptığı konuşmanın en uzunuydu denilebilirdi. Bu üç insanı diğer mahkûmlardan ayrı olarak sabahın bu erken saatinde, çaydanlıkta demlenen bir çay eşliğinde, masanın etrafında buluşturan, birbirlerine duyduğu muhabbeti. Ahmet, bu çelimsiz ve zayıf ustanın dediklerini bir bir kafasına kazıyordu. Bir yandan

da düşünüyordu: tüm insanlığın boğazına kadar kirlendiği, masum sevdaların yitip gittiği, haklının değil de güçlünün söz geçirdiği bir dünyada bunca güzellik ve saf duygular besleyen insanlar hâlâ var mıydı? Yoksa onlar, okuduğu romanlarda ve öykülerde mi kalmıştı?

Tam bu düşünceler içindeyken birden gardiyanın avlu anonsuyla ırkıldı. Ahmet, tüm mahkûmlarla birlikte avluya çıktı, hava sıcak olduğundan ceketini bıraktı koğuştaki beyaz gömleğinin kollarını dirseklerine kadar katladı. Üzerine giydiği siyah yeleği ve siyah pantolonu tam bir uyum içindeydi. Koridordan geçip, aşınmış merdivenleri indikten sonra avlu toprağına basmanın huzurunu bu kez daha fazla hissetti. Hapishanenin yüksek duvarları içeridekileri dışarı-

TANIDIK YABANCI

Ayça RAHAT / hikâye

KAMAŞAN, YORULAN GÖZLERİM BİR BULUT ARIYORDU. AĞZIMDA ATAN YÜREĞİM BİR BULUT BULMAK, ONA TUTUNMAK, SİĞİNMAK İSTİYORDU. ARADIM, ÇOK ARADIM AMA HİÇBİR ŞEY YOKTU.

Bir, iki, üç... Saymaya başladım. Hızlanan nefesimi normal hâline getirmeye, en azından yavaşlatmaya çalışarak devam ettim. Dört, beş... Yarıladım! Derin bir nefes aldım. Altı, yedi... Kaldırdım, dermansızca düşen kaşlarımı yerine; gevşettim çıkmalarını istercesine sıkıttığım gözlerimi. Sekizi çabuk geçmek istedim, dokuza geldim. Dokuz. Boynumu bir sağa, bir sola kıvrıdım, başımı en son geriye bıraktım. Yavaşça doğrulurken sona vardım. On. Bu son, dedim kendime. "Bu son!" Açtım gözlerimi. Akşam güneşi önce saçlarıma, saçlarımı attıktan sonra kulaklarımın arkasına, gözüme vurdu. Sevdim ben de onu, uzatıp ellerimi. Gezdirdim parmaklarımı ışık hüzmelerinin içinde. Ufak bir tebessüm geldi,

konuverdi yüzüme. Güneşten ufka, ufuktan da kaydım göğe. Kamaşan, yorulan gözlerim bir bulut arıyordu. Ağzımda atan yüreğim bir bulut bulmak, ona tutunmak, sığınmak istiyordu. Aradım, çok aradım ama hiçbir şey yoktu. Kırıkları misafir eden kayalarından, kayalara kimi zaman dost kimi zaman düşman olan dalgalarından, dalgaların arasında kalmış deniz bekçilerinden tutun; yüzüme vuran rüzgârına kadar, o günkü gibiydi her şey. Gökyüzünden denizine... İstanbul, değişmemişti ben yokken. Aynıydı her şeyiyle. Dizlerimi sardığım ellerimi indirdim oturduğum kayanın üstüne. Kalkacaktım, Kalkmalıydım çünkü köklerine dönüyordu Meşe. Bu felaket, kıyamet demekti, gerçekleşmemeliydi. Çantamı, gitarımı, tellerin ara-

sına sıkıştırdığım kâğıtları toparladım, ayaklandım var gücümle. Peşimde biri varmışçasına hızlı ve tedirgindi adımlarım. Koşmak, kaçmak istiyordum. Birden, durdum, Durmuşum. Çok yakından gelmemesine rağmen kulaklarımda yankılanan, başımın içinde çalan, bileklerimden beni kendine çeken bir melodi duyuyordum. İlerledim sese doğru. Sarıyer İskelesi'nin, nam-ı diğer "Mezar Burnu"nun önünde bir genç, şarkı söylüyordu, sakince çaldığı gitarıyla. "Ada"yı. Sanki yaratıcının bir işaretiydi bana... Dayanamadım, ayakta durmaya mecali kalmayan bedenime son bir gayretle, bağdaş kurdum yere. Kapattım gözlerimi yine, başladım dinlemeye. Pek güzel söylüyordu ve içimi acıtıyordu. Genzim yanmaya, ellerim tit-

dan ayırıyor; onları hayatın güzelliklerinden ve en önemlisi özgürlükten alıkoyuyordu. Çok fazla mahkûm eskitmiş duvarlar, eskittikleri mahkûmlarla birlikte de eskiyorlardı aynı zamanda. Bu duvarlar, bazılarını sadece mevsimlerden, ağaçlardan ve güneşli günlerden değil; aynı zamanda insanlıktan hatta kendinden uzaklaştırmıştı. Duvarları baştan sona izlerken bakışlarını tel örgülerden mavi gökyüzüne doğru çevirdi ve öylece durdu. Artık bu mavi güzelliği duvarlar olmadan izleyebilmesine sadece bir gün kalmıştı. Adımlarını saymadan rahatça dolaşabilmek için sadece bir gün... Geride kalan sekiz yıl kadar uzaktı karanlık.

Yarın kadar yakındı gökyüzü. Son kez adımlarını sayarak volta atmaya başladı. Çıkınca ne yapacağını ve nasıl bir hayat kuracağını düşünüyordu. Eski çevresinden nasıl uzak kalacaktı? Mekân basmaya, insanları haraca bağlamaya ve usulsüz işlere son vermek kararı almıştı içeride geçirdiği sekiz yıl boyunca. Çünkü o camiadaki insanlara artık güveni kalmamıştı. Hiçbir şey insan kadar ucuz olmamıştı o dünyada. Yarın sabah tahliye edilirken artık farklı bir hayata merhaba demeliydi. İnsan hayatının önemini, yaşamanın erdemini okuduğu kitaplardan öğrenmişti. Tüm zorluklara rağmen insan kalabilmeyi de. Voltanın sonuna geldiğinde,

remeye başladı. Midemde var olduğuna inandığım şey, artık her neyse, tüm gücüyle bana arka çıkıyor, “Evet, buradayım!” diyordu açıkça. Meşe’nin gizli defteri geliyordu aklıma. Genç söyledikçe, akortları değiştirdikçe, şu iç yanması denen şeyin gerçek olduğunu hissediyordum. Hakikaten gerçekmiş. Kızgın yağların arasında kızarır, derileri soyulur, damarları çatlar, sanki canı çıkar gibi acırmış, yanarmış insanın içi. Çok zormuş meğer böylesi. Çok çaresizmiş mahluk özlerken, çok eksilirmiş ağlarken. Fenaymış bu. Gidememek, gerçekten çok fenaymış. Uğultuların arasında kalırmış gönül. Saklanmak isterken sıkışmış. Zamanın bittiği yerden zamanı, en dalgalı yerinden denizleri, dağlardan tepelerden rüzgârları getirecekken kalınca; çok üzülürmüş. Genç, “Vururum her gece kıyına...” dedi, tellerin üzerinde yaptığı mini bir kapanış gezintisiyle şarkıyı bitirdi; derin bir nefes daha alıp ayağa kalktım. Dengemi sağlayana, kendime gelene kadar önce Emirgan’a gittim. Lalelerin ara-

sında koşturdum, baharı getirdim. Ağaçlara işlenen çiçek motiflerini büyük bir hayranlıkla izledim, göletteki ördeklere iyi günler diledim. Garipçe Köyü’ne zıpladım, kahvaltı ettim. Eminönü’ne geçtim, balıkçılara seslendim: Rastgele! Yerebatan Sarnıcı andı beni, bir koşu ona yetiştim. Cebimdeki son bozukluğu atıp dilek diledim. Gülhane... Gülhanesiz olur mu hiç, dedim; “Ceviz Ağaçları”na selam verdim. Galata’ya çıktım, Vedat’ı düşledim. İstiklal’e indim, biraz gezindim. Eski zamanların Haydarpaşa’sına uğradım, vedalar işledi içime, hüznünlendim. İki yana salladım başımı hafifçe, sonunda kendime geldim. . Taktım gitarımı koluma, tam gidecekken malzemelerini toplayan gence döndüm. Yaşaran gözlerimi sildim, “Şey..” dedim, biraz çekinerek. “Yüreğine sağlık!” Teşekkür ederim anlamına geldiğini varsaydığım mahcup bir gülümsemeyle başını sallayarak karşılık verdi, yerdeki mikrofon kablolarını düzeltirken. İçim daha rahat döndüm arkamı, bir iki adım sonra seslendi:

–Sen de çalışıyorsun sanırım.

Yavaşça ona çevirdim başımı, göz ucuyla gitarımı gösterip “Evet.” dedim. Birbirimize baktık, istemsizce gülüştük. Gitmeye yeltendim, dönüp arkamı. “Ne görüyordun?” dedi. Anlam veremedim, kaşlarım kirpiklerime yaklaştı, gözlerim kısıldı, alnımdaki çizgiler meydana çıktı. Anlayamadığımı söyledim.

–Ne mi görüyordum?

–Geldiğin an, şarkıdan başka her şeyden soyutladın kendini. Neden bu şarkıya denk gelince kapattın gözlerini? Ne görüyorsun bu şarkıda, nerelere götürdü seni?

O an, hiçbir şeyden kaçamayacağımı vurmuştu yüzüme, yaptığını bilmeden. Sahi, benim de bilmediğim ne çok şey vardı, onun gibi. Neden tam değildim mesela, neden bu hâldeydim? Neden başımın içindeki cenazeleri kaldırıyordum? Yüreğim-de neden fay hatları vardı ya da? Bilmiyordum. O yüzden “Bilmiyorum.” dedim. “Hiçbir şey görmüyordum.”

Korkuyor musun, dedi cevabımı sorgulayarak. “Hayır!” dedim ben de sert çıkarak. →

tekrar geri döndü, Habib ve marangoz Nazmi’yle karşılaştı. Volta atmaya onlarla devam etti. Habib söze başladı:

“Seni sekiz yıldır tanıyorum Ahmet, benim için kardeşten de ötesin artık. Daha şimdiden gönlümün bir yanı bahar iken diğer yanı kara kış gibi. Seviniyorum çünkü kardeşim bildiğim, hatta kardeşten de öte bildiğim arkadaşım özgürlüğüne kavuşuyor yarın. Üzüntüm ise senden ayrı kalmak ve bu dört duvar arasında beni arkamdan vurmaya hedefleyen çakal sürüsüyle baş başa kalmam. Ama sana bir dost olarak tavsiyem, güzel bir hayat kur kendine. Bundan önce yaşadığın çev-

reden uzak bir yere yerleş. Seni tekrar bu damlarda görmek istemeyiz.

“Habib haklı” diye devam etti Nazmi. “Bu hapishanede senden çok okuyan insan görmedim. İnsanlar ocak kurup işletir, çamaşır bölümünü çalıştırır, kantin işletir para kazanır, sen ise tüm paranı kitaplara yatırırdın. Eminim ki bu kitaplar sana özgürlüğün kıymetini bizden çok daha iyi anlatmıştır.”

Nazmi’nin sözlerinin bitmesiyle birlikte gardiyan avlu saatinin sona erdiğini bildirdi. Tam duvarın dibindeydiler o esnada üçü de yan yana durarak gözlerini mavi gökyüzüne diktiler. ♣

–Neyden korkacağım, korkmuyorum.

Alaycı bir tavırla baktı yüzüme. Dikenlerimi çıkaracaktım, hoşuma gitmemişti bu son yaptığı. “Ne var?” diyecekken girdi söze:

–Ne düşündüğünü, ne hissettiğini, neyi bilip neyi bilmediğini bilmiyorsun. İstanbulsun, belli ediyorsun ama basbayağı korkuyorsun. Birikmiş işte gözlerinde, baksana! Bakamazsın da sen... Çünkü kırıpklerini indirirsen ağlayacaksın, sanırım bir tek bunu biliyorsun. Ah, yukarı bakıyorsun!

Sesi çıkınca kulaklarımdan fark ettim ki gerçekten yukarıdaydım. Gözlerim yukarıdaydı, ağlamamak için dudaklarımı ısıırıyordum. Ve evet, bir tek bunu biliyordum. Yanaklarımın ıslanması gerekirken ağlamadığımı...

–Şimdi niye tutuyorsun mesela kendini? Bak, hazır kimse de yokken, rahat rahat ağlayabilecekken ne diye ağlamıyorsun? Boğazındaki yumru, sana seni kapattırır o yumru, susarmı incek aşağıya? Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?

Dolan gözlerimle gözlerine baktım. Olan bitene, bir melodinin beni nerelere getirdiğine, karşıma çıkan bu yabancıya, söylediklerine anlam vermeye çalışıyordum. Ellerimi yüzüme koydum, gözlerimi sildim alttan alttan. Elime geldi gözaltlarımda biriktirdiğim heveslerim, umutlarım; aldırmadım. Çaresizliğimi anlamış olacak, su şişesini uzattı. Al, dedi. “Bir yudum iç.” Titreyen ellerimle uzandım, bir yudum aldım. Teşekkür ederim, dedim. “Ne kadar naziksin(!)”

Açtı gözlerini, kaldırdı kaşlarını, öylece yüzüme baktı. Cığerlerimi aldığım derin nefesle doldurduktan sonra konuşmaya başladım:

–Beni darmadağın ettiğini söylemem, bunun hesabını sormam gerek. “Yabancı!”

Böyle söyleyince bir kahrkaha patlattı. Ah, dedi. “Gülmeyeli olmuş epey. Geldiğim yerde pek gülemiyorum, bakma kusuruma. Biliyorum korkuyorsun. Aynı şeyleri yaşamaktan, yerinde saymaktan çok korkuyorsun. Ama hani uçacaktın sen? İnanamıyorum sana, inanamıyorum. Hani göklerde gezinecektin sen, ne işin var yerde? Bulutlardan aşağıya dallar sarkıtması gereken Meşe, nasıl batar dibe? Düşüşünün hırıltısını, dallarının, içinin nasıl çıtırdadığını duymuyor musun?” Durdu. Soluklandı. Şimdi hissediyordum korktuğumu. Şimdi, biliyordum neyi bilip neyi bilmediğimi. Şimdi anlıyordum neden böyle olduğumu. Yarım kalışımın sebebini biliyordum. Gönül verdiğim bulutun bana yağmadığını biliyordum. Gözümün her seferinde, her yerde onu aradığını ama bulamadığını biliyordum. Tutunamayışımı anlıyordum, delirişimi anladığım gibi. Ben düşünürken, o konuşmaya devam etti:

–Hem, ben yabancı değilim ki!

Elini uzattı, “Ali” dedi.

–“Semaver”den Ali...

Bir kıstım gözlerimi, bir açtım. Bir kıstım, bir açtım... Hızlı hızlı açıp kapattım. Dikkatli bakınca, yutkunamadım. “Sait Faik...” dedim. “Sait Faik...”

–Gönlünde aslan yatansın sen. Sait’in demesiyle biraz şairce olansın.

–Sen de Lüzumsuz Adam’daki gibi her insandan korkansın. Sokakları dolduranları anlamaya çalışan ama anlayamayansın.

–Hayır, hayır ben Havuzbaşı’nda içinde bir şeylerin koşmasını bekleyenim. Bayramı, çocukluk bayramı salıncaksız geçmiş gibi gözlerine yaş dolanım.

Sıçradım olduğum yerde. Uyuyor muydum ben bunca zamandır burada, üstümde ince bir pike ve ellerimin arasında kalmış kitabımla? Parmağımın ayırdığı sayfayı açtım, yaşadığım şokla. Kalmışım Mahalle Kahvesi’nin ortalarında. Komodinin üstünde duran bardağa uzandım, bir yudum aldım. “Ali, Sait..” sayıklamaya başladım. Burgazada’dayım ya, havasından herhalde diye düşünmekten alıkoymadım kendimi, mahmur mahmur etrafa bakındım. Balkon çıktım, derin bir nefes de burada aldım.

“Senin öykülerinle, şiirlerinle hayatıma girişin, bugün rüyama gelişin nasıl getirdi beni kendime. Ne güzel tanıştım kendimle, senin sayende. Ah, Sait Faik... Nasıl buldun beni böyle? Sana söz, eziyet etmeyeceğim artık kendime. Kalkacağım ayağa, eğilmeyeceğim. Sarkıtacağım dallarımı göklerden denizlere!: Senin, uçman gerek Meşe!” yazdım bir kağıda, yapıştırdım adadaki küçük dükkanların birinden aldığım deftere. Kapattım kitabımı sonra, koydum başucuma. Işıkları da kapatmalıyım, vaktidir dalmanın uykuya... 🌟

KOCA DÜNYA

Bayezid ÇAY / sinema

KİMSE BİLMEZ İÇİNDE YANAN ATEŞİN BOYUTUNU. KİMSE ANLAYAMAZ, KİMSESİZ OLMANIN, HİÇBİR ŞEYE AİT OLMAMANIN NE DEMEK OLDUĞUNU. KİMSESİZLİĞİN GURURU OLMAYACAĞINI, GURURU OLMAYAN BİRİNİN NELER YAPABİLECEĞİNİ KİMSE BİLMEZ.

Sokakları dolduran kalabalığa dalar gözlerin. Bir an durur bir nefes alır etrafına bakarsın. Sigara izmaritleri doldurmuştur su aksın diye yapılmış olukları, poşetler salınır uçurtmaların havalanması gereken rüzgârda, kediler çöpleri karıştırır köpekler kedileri kovalar, topuklu ayakkabılar döver kaldırımları. Vitrinleri aydınlatan lambalara, mankenleri süsleyen elbiselere, panoları dolduran afişlere bakarsın. Bir şeyler içini gıdıklar sanki bıçağı ucu gibi sivri bir şey kalbine batmaya başlar. Sonra bir karga öter bir meşe ağacının dalları arasında, bir gülüş duyarsın yanından geçen bir gurup kadından, bir adam telefonda yalvarır

karısına sen kulak misafiri olursun. İnanırsın. Yalnız olmadığına, koca dünyada yalnız kalmayacağına. Bir şeylerin parçası olmak, bir şeylerin ucundan tutmak yeter yalnızlıktan kurtulmak için. Ancak öyle bir vakit gelir ki... Boş sokakları sarı ışıklar aydınlatır, dört duvardan sadece televizyonun seni yankılanır, çayın yanına bir bardak, masanın üstüne bir tabak, tabağın yanına bir kaşık konur. Yorganı serdiğin yerde yatar, o yorgan asla toplanmaz hep kenepenin üzerinde kalır, banyoda bir bornoz, dolapta bir diş fırçası çarpar gözüne. Sessizliğe gömülür, gömüldükçe gerçeğin, yalnızlığın kucağına düşersin. Yalnızlık en büyük beladır. Koca

dünya herkese bir yuva verir ancak yalnızları dışlar. Dışlananları ise hep bir bela yakalar.

Koca Dünya; sinemamızın önemli isimlerinden Reha Erdem tarafından yazılıp yönetilmiş 2017 yapımı bir Türk filmi. Baş rollerinde genç oyuncuların Ecem Uzun ve Berke Karaer var. Ali ve Zühal yetimhanede büyümüş ve kardeş olduklarına inanmış olan iki gençtir. Ali kendini idare edecek bir işte çalışır. Zühal ise bir ailenin yanındadır. Ali ne yapıp edip kardeşiyle bir araya gelmek ve artık onunla yaşamak ister ancak Zühal'in yanında kaldığı aile buna izin vermez. Hatta zaman zaman ailenin babası ile boğaz boğaza gelir kardeşiyle

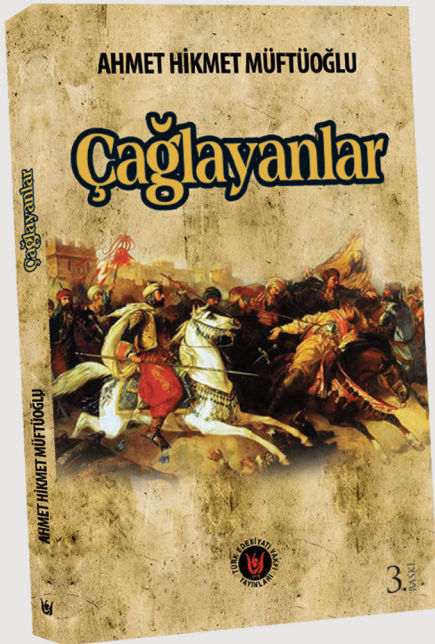
görüşebilmek için. Bir sabah Ali karartır gözünü, biner mo-

tosikletine soluğu Zühal'in analığının yanında alır. Tatlı dille sokulur yanına. Bana kardeşimi verin der. Kimse bilmez içinde yanan ateşin boyutunu. Kimse anlayamaz, kimsesiz olmanın, hiçbir şeye ait olmamanın ne demek olduğunu. Kimsesizliğin gururu olmayacağını, gururu olmayan birinin neler yapabileceğini kimse bilmez. Kadın döner ve Ali'ye bir şeyler söyler. Söyledikleri ağırdır. Tahammül edilecek cinsten değildir. Yine de çaresizdir Ali. Çaresiz ve yalnızdır. Yapılacak tek şey kalır. Çat kapı çıkar Zühal'in kaldığı ailenin karşısına önce adamı, sonra ona engel olmaya çalışan öz kızını ardından karşısına çı-

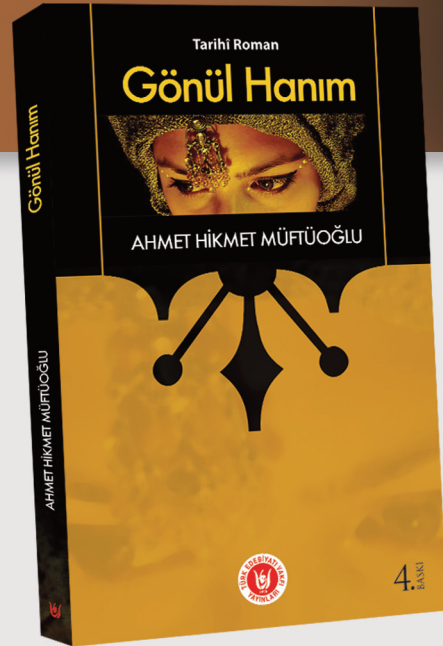
kan kadını bıçaklar nihayetinde kardeşinin kolundan tutup çıkarır. Mutludurlar, kıyamet kopmuştur ama onlar mutludurlar. Ardında bıraktığı bir kıyıma rağmen Ali mutludur zira kardeşi Zühal yanındadır. Ama hayat sadece o andan ibaret değildir sonrası da vardır.

İzlemeye alıştığımız filmlerden değil Koca Dünya. Tanıdık yönetmenlerden değil Reha Erdem. Her filminde onun izini bulmak mümkün. Bir roman yazarı gibi kendine ait üslubu olan biri Reha Erdem. Koca Dünya, koca dünyaya küçük hayatlarını sığdıramayanların filmi. 📌

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU

BU KİTABI SİZİ DÜŞÜNEREK, SİZİN İÇİN YAZDIM.
BELÂ GECELERİNDE, YAŞIM SIZARAK,
YÜREĞİM SIZLAYARAK YAZDIM...

BU TARİHÎ ROMANDA GERÇEKLE İDEALİN
KOL KOLA YÜRÜDÜĞÜ, SÜRÜKLEYİCİ OLDUĞU
KADAR DA BİLGİLENDİRİCİ BİR MACERANIN
BÜYÜSÜNE KAPILACAKSINIZ.
O MACERANIN İÇİNDE EN ESKİ TARİHİMİZDEN
İSTİKLÂL SAVAŞI'NA KADAR UZANAN BİR
TARİHÎ KESİTİ TEKRAR YAŞAYACAKSINIZ.